

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Pavel Frankl

**VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ VE FARNOSTI
ZBRASLAV V LETECH 1985 - 2009**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš

Praha 2010

Poděkování

Děkuji Dr. Vojtěchu Eliášovi za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této práce. Poděkování patří také P. Janu Peřinovi, jáhnovi PhDr. Ing. Vladimíru Večeřovi, Mgr. Luďkovi Strašákovi, PhD., RNDr. Petru Kroutilovi a paní Marii Veselé, za poskytnuté informace, konzultace a čas, který mi věnovali.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Výuka náboženství ve Zbraslavi v letech 1985-2009 vypracoval samostatně pod vedením Dr. Vojtěcha Eliáše a v seznamu literatury jsem uvedl všechny použité literární zdroje.

.....
Vlastnoruční podpis autora

Ve Zbraslavi dne 2. dubna 2010

Obsah

ÚVOD.....	4
1 VYMEZENÍ POJMŮ – FARNOST, DĚJINY.....	5
1.1 Farnost Zbraslav – geografické vymezení	5
1.2 Historie Zbraslavi	7
1.2.1 Farnost	10
1.2.2 Fara	10
1.3 Kostel	11
1.3.1 Památné listiny z věže kostela	11
1.4 Historie školství	12
1.5 Památky	13
2 VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ.....	15
2.1 Úvod.....	15
2.2 Smysl vyučování náboženství	15
2.3 Zákony upravující výuku náboženství	16
2.4 Alternativní možnosti výuky náboženství.....	17
2.5 Obsah výuky - osnovy.....	18
2.6 Církev a mládež v letech 1948-1989.....	19
2.7 Duchovní správa ve Zbraslavi v letech 1970-2010.....	20
2.8 Stálí jáhni	22
2.9 Katecheté.....	24
3 NÁBOŽENSTVÍ VE FARNOSTI ZBRASLAV V LETECH 1985 - 2009.....	26
3.1 Návštěvnost hodin náboženství - výzkum.....	26
3.1.1 Srovnání počtu žáků v náboženství k počtu žáků školy	26
3.1.2 Srovnání vývoje návštěvnosti hodin náboženství žáků jednoho ročníku	29
3.2 Vzorová hodina pro III. třídu	34
3.3 Svátosti křtu ve farním kostele sv. Jiljí.....	34
3.4 Novodobá historie farnosti - katecheze dětí a mládeže 1985-2010	36
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	44
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	45
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SNÍMKŮ	46
PŘÍLOHY.....	47

ÚVOD

Náboženská výchova římskokatolické církve rozvíjí a prohlubuje základní křesťanské životní postoje a jednání. Nabízí pomoc při orientaci v tomto světě a umožňuje přístup k biblickému poselství, ke křesťanské tradici a k nabídce křesťanského způsobu života. Tato práce nahlíží do historie farnosti, zabývá se výukou náboženství ve farnosti a jejím cílem je popsat a analyzovat vývoj výuky náboženství v letech 1985 – 2009.

V první kapitole je farnost Zbraslav vymezena geograficky a historicky. Pro všeobecný přehled uvádím statistické informace o počtu obyvatel, vyznání a příslušnosti k jednotlivým církvím dle sčítání lidu z roku 2001. Část kapitoly se věnuje dějinám obce od nejstarších dob. Jsou zde shrnuty zdejší významné rody a některá další historická fakta. Patří sem i informace o faře, farnosti, škole a kostele sv. Jiljí.

Druhá kapitola se zabývá výukou náboženství v širším slova smyslu. Jsou zde zmíněny zákony upravující výuku náboženství, dále je zde obecně popsán obsah výuky v jednotlivých ročnících. Krátce se věnuji duchovním správcům, kteří působili ve farnosti Zbraslav ve druhé polovině 20. století a svým působením měli osobní vliv na farníky a nepřímo i na pozdější duchovní život celé farnosti.

Třetí kapitola je věnována analýze výuky náboženství ve farnosti v letech 1985 až 2009. Část kapitoly je věnována přehledu počtu dětí navštěvujících náboženství. Další část je věnována metodám výuky náboženství a osobnímu přístupu jednotlivých vyučujících. Do analýzy jsou také zahrnuty počty křtů zjištěné z církevních matrik. Závěrečná část je věnována novodobé historii farnosti a farním aktivitám.

V přílohách uvádím citaci z pamětní listiny z roku 1872, která byla nalezena při opravách kostela v báni věže v roce 1901. V další příloze je uveden přehled duchovních správců působících ve farnosti od roku 1294 do současnosti.

1 VYMEZENÍ POJMŮ – FARNOST, DĚJINY

1.1 Farnost Zbraslav – geografické vymezení

Farnost Zbraslav leží v Jihomoravském kraji severozápadně od Brna. Jméno farnosti zní stejně jako jméno bývalého kláštera u Prahy. Skládá se z obcí Zbraslav u Brna, Újezd u Rosic, Stanoviště, Ludvíkov, Zálesná Zhoř a Litostrov.

Dle údajů z ČSÚ z roku 2009 bylo zjištěno, že farnost Zbraslav měla k 1.1.2009 celkem 1960 obyvatel, z toho Zbraslav 1208, Újezd u Rosic 237, Stanoviště 320, Ludvíkov 31, Zálesná Zhoř 41 a Litostrov 123 obyvatel. Farní kostel sv. Jiljí se nachází ve Zbraslavi u Brna (mapa viz. snímek č.1)

Snímek č.1

Geografické vymezení

Zdroj: www.maplandia.cz

Dle údajů ze sčítání lidu z roku 2001 byly za obec Zbraslav zjištěny následující údaje: Obec Zbraslav měla v roce 2001 1198 občanů. Z toho se 928 občanů hlásí k české a 196 k moravské národnosti, 17 osob je národnosti slovenské a 57 má národnost jinou. Podle výsledků sčítání žilo ve Zbraslavi 7 cizinců (viz. Tabulka č.1).

Tabulka č.1

**Počet obyvatel obce Zbraslav dle sčítání lidu,
domů a bytů k 1. 3. 2001**

Počet obyvatel Zbraslavi celkem	1198
- z toho mužů	596
- z toho žen	602
- ve věku 0-14 roků:	206
- 15 – 59 roků:	748
- 60 roků a více roků:	244

Zdroj: Obecní úřad Zbraslav

346 (28,9%) osob je bez vyznání, 621 (51,8%) osob je věřících a u 231 osob (19,3 %) nebylo vyznání zjištěno (viz. Tabulka č.2).

Tabulka č. 2

Vyznání osob dle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Osoby bez vyznání	346	28,9%
Věřící	621	51,8%
Nevěřící	231	19,3%
Celkem	1198	100 %

Zdroj: Obecní úřad Zbraslav, ČSÚ

K církvi římskokatolické se hlásí 591 osob (49,6 %), k církvi českobratrské evangelické se hlásí 5 osob (0,4%), k církvi československé husitské se hlásí 4 občané (0,3 %) a k církvím ostatním 21 (1,8%) - (viz. Tabulka č.3).

Tabulka č. 3

Příslušnost k církvím dle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Církev římskokatolická	591	95,2%
Církev českobratrská evangelická	5	0,8%
Církev československá husitská	4	0,6%
Ostatní	21	3,4%
Celkem	621	100%

Zdroj: Obecní úřad Zbraslav, ČSÚ

1.2 Historie Zbraslavi

„Až do středověku existovala rozsáhlá území bez trvalejšího lidského osídlení. Patřil k nim i rozsáhlý komplex Českomoravské vysočiny, který bylo při cestách z Moravy do Čech nutné překonávat. Cesty tak předcházely osídlení, často mohly být i motivujícím prvkem pro toto osídlení. Po návrší přes blízký Domašov vedla asi od nejstarších dob trasa z Brněnska do Čech. Samotnou obec mýjela v nepatrné vzdálenosti.“¹

„Pro osídlování ve středověku byli důležité vodní toky. Nedaleko Zbraslavi představovaly tyto vodní toky řeky Oslava a Jihlava. Těsně u Zbraslavi pak menší říčky a potoky Bobrava, Bílá voda a vzdálenější Bílý potok i Bitýška tekoucí Velkou Bíteší.“²

„První zmínka o obci se objevuje v moravských zemských knihách. Pochází z roku 1222 a řadí tuto obec k nejstarším v brněnském kraji. Obec leží jihovýchodně blíže silnice do Rosic, v údolí, od západu na východ se sklánějícím ve výši 445 m. n.m.“³

Ve 13. století se objevují zprávy o Zbraslavi v zemských moravských deskách, a to ve věcech majetkoprávních, církevních, poddanských a generačních týkající se mocného rodu pánů ze Zbraslavi a Kunštátu. První zpráva o Zbraslavi pochází z roku 1222 a řadí naši obec mezi nejstarší v brněnském kraji. Nejstarším známým nám členem tohoto slavného rodu byl Heralt ze Zbraslavi, který se poprvé připomíná roku 1222. Heralt ze Zbraslavi zanechal šest synů: Bočka, Smila, Kunu, Mikuláše, Havla a Borše. Nejproslulejším ze synů Heraltových byl Boček ze Zbraslavi (1255), jenž se oženil s Eufemií, dcerou bohatého feudála Přibyslava z Křižanova. (Poznámka: Eufemie měla čtyři sourozence, nejstarší sestra se jmenovala Zdislava (kolem 1220 – 1252), a není to nikdo jiný, než svatá Zdislava, patronka vzorné rodiny.)

Boček byl velmi oblíben u krále Václava I. (25. 2. 1337 – 8. 12. 1383) i jeho nástupce Přemysla II. Otakara (1233 – 26. 8. 1278, český král od 1253). Boček se stal známým zvláště založením cisterciánského kláštera ve Žďáře. Bratr Bočkův Smil z Kunštátu se připomíná nejprve roku 1247. V roce 1261 založil cisterciácký klášter Smilheim ve Vizovicích, po němž se psal ze Smilheimu. Zemřel roku 1272 nebo krátce

¹ CENDELÍK, D.: Almanach k 780.výročí založení obce, s..22.

² CENDELÍK, D.: Almanach k 780.výročí založení obce, s..22.

³ ZAVADIL, L., TIRAY, J.: Vlastivěda moravská, s.120.

později. O Kunovi je poslední zmínka v roce 1295. Kuna byl vlastním zakladatelem rodu pánů z Kunštátu. Trhovým místem se stala Zbraslav, která v dokumentu z r. 1343 výslovně se jmenuje jako villa forensis (trhová ves).

Dalším doloženým pokračovatelem rodu je Žibřid ze Zbraslavi, potom až Mikuláš ze Zbraslavi. Roku 1318 daroval klášteru oslavanskému patronát kostela ve Zbraslavi, desátky ze vsí Zbraslavi, Košíkova a Jinošova (desátky z ostatních přifařených vsí měly náležet faráři) a dvě menší hospodářství. Zbraslav již byla rozdělena v několik majetkových podílů a k tomu Mikuláš oddělil se majetkově se svou manželkou Alžbětou, tak, že každý podržel polovinu. Mikuláš daroval svůj díl klášteru cisterciáček na Starém Brně. Ale ani noví držitelé nezdrželi svůj majetek v Zbraslavi trvale.

Roku 1381 sloučil Petr Hecht ve svých rukou celou polovinu Zbraslavi. Celkem to byla fara, tři dvory, 25 lánů a 26 menších usedlostí, což odpovídá přibližně počtu téměř 400 obyvatel. To bylo ovšem na tehdejší dobu číslo velmi značné a Zbraslav se tím řadila k největším tehdejším moravským sídlištím. Hrad, kostel i počet obyvatel byly předpoklady, za nichž se Zbraslav mohla vyvinout v městečko a podržet své trhy, ale majetkové roztříštění, při kterém měl každý z interesovaných feudálů své středisko jinde, způsobily, že se tak nestalo.

Naopak páni Hechtové z Rosic měli přímý zájem na tom, aby se na periferii jejich panství nevyvinulo městečko, jehož držiteli byli jen z poloviny a které by bylo na újmu jejich hospodářskému centru rosickému. Tak se Zbraslav i přes svůj počáteční slibný rozvoj nestala hospodářským centrem kraje a její úlohu přejaly Rosice.

Roku 1525 zanikl klášter v Oslavanech a díl vesnice přešel, neví se, jakým způsobem, opět ke klášteru cisterciáckému na Staré Brno. Nyní patřila oslavanská klášterská strana na Staré Brno. Od zrušení kláštera oslavanského se nazývala strana klášterská stranou starobrněnskou. Jak strana starobrněnská, tak i rosická měla svého purkmistra, rychtáře a konšela. Tak byly obě části vesnice hospodářsky i úředně samostatné až do roku 1848.

„Klásterská“ strana byla bohatší a také svobodnější. Nejvyšším dvorním reskriptem císaře Josefa II. ze dne 10. února 1783 „byla zproštěna roboty na věčné časy“ tím, že

měla robotu směněnou na peníze. Strana „rosická“, chudší, patřící dříve klášteru v Oslavanech, robotovala jako jiné obce, které nebyly na panství císařském.

Posledními majiteli Zbraslavi byli Alexandr (1.10.1896) a posléze Alois, kníže Schönburger–Hartenstein. V roce 1925 proběhla pozemková reforma a panství Rosice a Veveří bylo zaneseno do majetku státu. Původní lesy kláštera oslavanského ve Zbraslavi a okolí vlastnil do roku 1921 kníže Fürst Schönburger (1843 – 1921).

Těžba rudy

Českomoravská vrchovina byla v minulých stoletích intenzivně využívána k těžbě železných a neželezných rud. Okolí Zbraslavi představuje jeden z nejjihnějších výběžků této činnosti, nikoliv však bezvýznamný. Svědčí o tom jméno nedaleké osady Rudka. Z pramenů je známo, že se železná ruda těžila rovněž u Zálesné Zhoře. V souvislosti s vysokou pecí, provozovanou na Zastávce v 19. století, je jako jedno z mnoha míst, odkud se dovážela železná ruda, jmenována i Zbraslav.

Zbraslavský mlýn

Z dostupných zápisů v matrikách obce Zbraslav je možno uvést řadu údajů o mlynářích ve mlýně obce Zbraslav. Vodní náhon z Bílého potoka, z něhož voda podle potřeby poháněla velké dřevěné kolo, které pak pohánělo elektrické dynamo, a ve mlýně tak měli elektrický proud ještě před tím, než byl zaveden v obci (1929-1930).⁴

Hrnčířství ve Zbraslavi

„Ve Zbraslavi bylo v 18. a 19. století rozšířeno hrnčířství. Svědčí o tom záznamy z místních matrik. Je zajímavé, že hrnčířství bylo ve vsi zakotveno; provozovali je hlavně velcí rolníci, zřejmě jak doplňkové podnikání, částečně výdělečné.“⁵

Hornictví

„V roce 1760 bylo původně v Oslavanech, pak severně, postupně až na Zastávce objeveno černé uhlí a počalo se těžit. Na Rosicku - Oslavansku tato skutečnost změnila úplně život obyvatel. Lidé měli práci i výdělky, ze kterých se dalo žít. Pokud jde o Zbraslav, velmi rychle zaniklo hrnčířství a sedláci mohli na šachtách umístit svoje syny. Havířů ve vesnici přibývalo, a to nejen z místních zdrojů, ale postupně se k revíru

⁴ Obecní úřad Zbraslav, *Zbraslav-780.výročí založení obce*, s. 24; 30-31.

⁵ Obecní úřad Zbraslav, *Zbraslav-780.výročí založení obce*, s. 42-43.

stahovaly celé rodiny, zejména z Vysočiny. Dnes je uhlí vytěženo, doly skončily činnost a obyvatelé si musí hledat zaměstnání jinde.“⁶

1.2.1 Farnost

Vymezení pojmu farnost dle Kodexu kanonického práva: „Farnost je určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři, jako jejímu vlastnímu pastýři. Jedině diecéznímu biskupovi přísluší zřizovat, rušit nebo měnit farnosti, a biskup nezřídí nebo nezruší farnost, ani ji značně nezmění bez projednání v kněžské radě. Zákonně zřízená farnost je samým právem právnickou osobou.“⁷ Farnost má zpravidla územní charakter, čili zahrnuje všechny křesťany určitého území.

„Farář je vlastním pastýřem sobě svěřené farnosti a vykonává pastorační péči o sobě svěřené společenství pod řízením diecézního biskupa, je povolán, aby se s ním podílel na Kristově službě, aby pro toto společenství konal službu učení, posvěcováním a řízením ve spolupráci s ostatními kněžími nebo jáhny a v součinnosti s křesťany laiky, podle ustanovení práva.“⁸

Farnost je privilegovaným místem přítomnosti církve ve světě a nejvhodnějším způsobem vyjadřuje lidový charakter křesťanského společenství. Farnost i ve stále se měnících vnějších podmínkách musí zůstat základní jednotkou církve ve světě a při plnění jejího poslání.

Práce ve farnosti má tyto směry:

- místo řádné duchovní a pastorační služby,
- místo pastorační spoluzodpovědnosti,
- místo misionářského dynamismu.

1.2.2 Fara

„První zmínky o zdejší faře jsou v bítešských a tišnovských kronikách k roku 1294, kde se uvádí Jindřich, zbraslavský arcikněz. Roku 1334 připadl díl vesnice, na klášter oslavanský.

V roce 1499 náležel k farnímu kostelu zbraslavskému i filiální kostel v Košíkově. V roce 1525 zanikl klášter v Oslavanech a díl vesnice přešel opět ke klášteru cisterciáckému na Staré Brno. Zdá se, že se zde po husitských válkách ujala víra pod obojí.

⁶ Tamtéž, s. 44.

⁷ *Kodex kanonického práva*, kán. 515, § 1-3, s. 235.

⁸ *Kodex kanonického práva*, kán. 518 – 519, s. 237.

V roce 1628 Zbraslav ztratila faráře poté, co byl zdejší farář Šebíř ze Zbraslavi vypovězen. Kostel náležel duchovní správě do Oslavan, odkud dojížděl katolický kněz k vykonávání funkcí. Fara snad byla zbořena nebo vyhořela. Od roku 1628 až do r. 1752 zůstala osada zbraslavská pod správou duchovní v Oslavanech.⁹ Teprve roku 1752 založil starobrněnský klášter samostatnou duchovní správu. Nynější podoba fary je z roku 1753.

1.3 Kostel

Uprostřed Zbraslavi stojí farní kostel. Je zasvěcen sv. Jiljí. „Z původní stavby kostela se zachovala část románského okna nad starou sakristií a výklenek gotického okna v sakristii nové. Lze se domnívat, že základní a částečně i obvodové zdivo presbytáře a také celá stará sakristie se členitě zaklenutým stropem pochází z doby existence oslavanského kláštera. Ostatní prostory byly několikrát přebudovány. Kostel měl původně tři zvony, nejstarší z roku 1547. Zvony byly použity k válečným účelům. Umíráček byl roku 1946 navrácen. 10 roků poté byly pořízeny dva nové, velké zvony.“¹⁰ Na místě kostela původně stával i hřbitov. Od roku 1881 je nový hřbitov za obcí.

1.3.1 Památné listiny z věže kostela

„Při rekonstrukci bání věže zbraslavského kostela v roce 1901 byly nalezeny v pouzdru pozinkovaného plechu písemné zprávy o historii obce a kovové mince, uložené při dřívějších opravách. První záznam s nadpisem „Na památku“ obsahuje hlavní údaje z dějin kostela až do roku 1872. Tehdejší pan farář František Edelman nechal zpracovat uvedenou písemnost a vložit ji do bání věže. (Opis originálu pamětní listiny „Na Památku“ viz Příloha č.1).

Druhou zprávu, tzv. „Nový list na památku“ napsal důstojný pan farář Ludvík Kodar, rovněž při opravě střechy věže v roce 1901. Obsah obou zpráv je opsán z originálu a vyznačuje se některými jazykovými zvláštnostmi 19. století. List obsahuje další podrobná historická fakta. („Nový list na památku“ viz. Příloha č. 2).

⁹ Převzato z Listiny v bání věže z roku 1872, Almanach obce Zbraslav 1996, s.27.

¹⁰ Tamtéž.

1.4 Historie školství

„První škola ve Zbraslavi byla založena roku 1753 za panování Marie Terezie. Prvním učitelem jednotřídní farní školy byl pan Václav Medek, působil až do r.1800. Pro špatný stav školy bylo rozhodnuto, že se postaví škola nová. To se podařilo roku 1806 a druhá škola měla od počátku přes 160 dětí. Tak se z ní od roku 1830 stala škola dvojtřídní a od roku 1854 trojtřídní. Nejvýznamnější učitelé z této druhé školy byli František Bezstarosti a jeho syn Ignát. Výuka ve druhé škole byla ukončena v roce 1873.

Ignát Bezstarosti byl jmenován po smrti svého otce správcem školy a působil ve Zbraslavi od roku 1831 do roku 1862. Byl vzorný a laskavý učitel, lidový básník a spisovatel, člen mnoha učených společenství. Svědomitě zastával též úřad obecního tajemníka, avšak nejvíce péče věnoval škole a svým žákům. Ve skromné a nepatrné škole zbraslavské žil a působil jako skromný a zevnějškem nepatrný člověk. Vyvíjel však činnost, která byla od jeho vrstevníků obdivována a vážena. Nevěnoval se pouze školním dětem, ale vychovával také mládež škole odrostlou. Zavedl pro ni opakovací hodiny a za tuto činnost byl též pochvalnými dekrety vyznamenán.¹¹

Z jeho veřejné buditelské činnosti jsou nedělní odpolední besedy tzv. „Zlaté hodinky“ snad nejzásadnější. Nestačilo mu svědomité vyučování dětí ve škole nebo v opakovací hodině pro odrostlejší mládež. S velkým zápalem se věnoval také výchově rodičů svých dětí, otců, matek i sousedů v tak zvané zlaté hodince, kterou založil.

„Každou neděli odpoledne shromažďoval po požehnání dospělé občany ve škole a tam je na besedě poučoval četbou, přednáškami a společným zpěvem besedy končil. Po úvodních slovech nebo předčítání z odborných zemědělských časopisů rozprávěl hovory o hospodářských možnostech kraje. Tato pojednání se střídala s deklaracemi starších žáků, kterými probouzel lásku k vlasti, přírodě a k ochraně zvířat, stromů. O Zlaté hodince se velmi pochvalně rozepsal brněnský časopis Hlas v roce 1862. Vyzvedl její význam nejen pro výchovu a vzdělání lidu, ale především pro hospodářské zvelebení kraje a pro boj proti vysedávání v hospodách. Většina sousedů dala přednost besedám ve škole před kartami a popíjením.“¹²

¹¹ FORAL, V. a kolektiv, *Zbraslav u Brna*, s.23-24.

¹² Srov. tamtéž, s. 24.

„Dnešní obecní úřad se stal třetí budovou školy v obci. Tato škola byla postavena v roce 1872 a 4. února 1873 v ní začalo vyučování. Probíhalo zde do roku 1937. Přiškolené obce Stanoviště, Újezd u Rosic, Litostrov a Zálesná Zhoř si na přelomu století budovaly vlastní školy. Ve Zbraslavi tak ubylo žáků a ačkoli byla škola čtyřtřídní již od roku 1902, pětiletá se stala teprve v roce 1922.

Velmi váženým učitelem byl pan řídící Josef Šlapal. Za jeho ředitelování v roce 1936 byla zahájena stavba čtvrté zbraslavské školy, dnešní ZDŠ. Od září 1937 tak žáci toužící po vyšším vzdělání nemuseli denně chodit do Velké Bíteše, Rosic nebo Zastávky.

Počet žáků narůstal, a tak po roce 1945 muselo být zavedeno směnné vyučování. To skončilo vybudováním "provizorní" montované přístavby k 1. září 1967. Provizorní řešení bylo nahrazeno novou přístavbou k hlavní budově otevřené k 1. září 1997. Bylo možno ukončit vyučování v montované budově.“¹³

1.5 Památky

Ve vsi na rozcestí se nachází kaplička Panny Marie. Je to zděná cihlová stavba v těsném sousedství hřbitova. Stavěl ji pan Josef Pelikán, na poděkování, roku 1850. Uvnitř se nachází socha Panny Marie Lurdské, výšky asi 1,2 metru. Stáří se odhaduje na 120 let. Dále je zde voskové Pražské Jezulátko a obraz Božského Srdce Páně a Panny Marie. Kaplička byla soukromým majetkem stavitelovi rodiny. Po smrti pana Pelikána se o kapličku starala dcera pana Pelikána, paní Marie Pelikánová, později Hronová. Po její smrti rodina věnovala kapličku farnosti. Nyní se o kapličku stará rodina Chupíkova. Kaplička je při všech důležitých církevních svátcích otevřena (pout', dušičky, všechny Mariánské svátky, Slavnost Těla a Krve Páně).

Další památkou je socha sv. Vendelína z r.1781. Tato socha se tvarově podobá Boží muce. Socha je popsána nápisy, které jsou zdobeny figurálně. Sv.Vendelín byl patronem sedláků, pastevců a honáků. „Kamenný sloup s reliéfem, zobrazujícím svatého Vendelína s ovečkami připomíná dobytčí trasu kolem Zbraslavi, snad i přes samotnou obec. Autorem sochy byl Antoni Maier z Nové Vsi. Sochy sv. Vendelína jsou rozesety porůznu po celé Moravě, kde se jich dochovalo několik desítek. Dostí přesně asi trasují

¹³ <http://www.zbraslavubrna.cz/>

staré dobytčí stezky, zbraslavský sv. Vendelín se nachází na jedné z nejdůležitějších z nich.¹⁴

Do roku 2003 byla k vidění i socha sv. Jana Nepomuckého z r.1780, ta však byla odcizena. V roce 2009 se podařilo za podpory farnosti, obce a místních občanů zajistit zhotovení a vysvěcení sochy nové. V předvečer světcova svátku 15. května 2009 byla nová socha brněnským generálním vikářem Jiřím Mikuláškem slavnostně požehnána. Úsilím OÚ Zbraslav i místní farnosti se na starém podstavci objevila po šesti letech socha nová. Sochu podle původního vzoru vytvořil pan Bohuslav Teplý z Olomouce, který se slavnostního žehnání osobně účastnil. Na pískovcovém podstavci sochy světce jsou starobylým pravopisem vytesány původní staročeské verše:

Na západní, čelní stěně čteme:

*„Velikému ctiteli sv. Janu Nepomuckému ke cti tuto statui postavili Jiří Fiala,
mlynář lhotský, Václav Medek, rektor zbraslavský, L. P. 1780.“*

Na jihu:

*„Varte se cti utrhaní, žádáte-li mí zastání
neškodte ani na statku, Jan k vám mluví na památku.“*

Na severu:

*„Já jsem věrný této obce, u Boha mocný zástupce,
zrovna do osady vidím, nepravosti nenávidím.“*

A na východě:

*„Vidím také polní škody, sirotky, vdovy pozadu,
vdov a sirotků neopustím, škůdcům jejich neodpustím.“¹⁵*

Další památkou je smírčí kámen z roku 1596 nacházející se v lesním katastru zbraslavském, nedaleko Červeného kříže u Stanovišť blízko silnice do Velké Bíteše. Kamenný blok obsahuje kříž a matný reliéf pistole a náboje. Jaká tragédie se zde před čtyřmi staletími odehrála, zůstává záhadou. Můžeme soudit, že zde šlo o vraždu nebo souboj. V těsné blízkosti je ještě jeden blok, ale bez reliéfu.

¹⁴ Obecní úřad Zbraslav, *Zbraslav-780.výročí založení obce*, s.36.

¹⁵ Obecní úřad Zbraslav, *Zbraslav-780.výročí založení obce*, s. 34.

2 VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ

2.1 Úvod

Výuka náboženské výchovy je v souladu se Školským zákonem č. 561/2004 Sb. a s Metodickým pokynem MŠMT ČR.¹⁶ Realizuje se formou nepovinného předmětu náboženství s dotací jedné hodiny týdně. Výuka náboženské výchovy podle Osnov náboženské výchovy římskokatolické církve je připravena začlenit se jako doplňující obor do Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Osnovy náboženské výchovy předkládá římskokatolická církev v souladu s Listinou základních práv a svobod a s Ústavou ČR jako základní materiál k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve.

2.2 Smysl vyučování náboženství

Náboženská výchova pomáhá hledat odpovědi na otázky smyslu života, se kterými se člověk setkává. „Náboženská výchova se v širším slova smyslu orientuje na obecné jevy jako je důvěra, vděčnost, odpuštění, radost, štěstí, ochota pomoci.“¹⁷ V tomto pojetí není náboženská výchova pouze ve službách jedné církve, ale svým obsahem kultivuje to, co je vlastní každému člověku.

Náboženská výchova doprovází dítě v jeho otázkách po smyslu života vyjádřených v těchto třech existenciálních potřebách:

- být přijímán a milován,
- poznávat měřítko a motivaci správného jednání a orientovat podle nich svůj život,
- moci se sdílet a mít perspektivu, která přesahuje hranice jeho života.

Předmět náboženská výchova římskokatolické církve rozvíjí a podporuje základní předpoklady křesťanského životního postoje a jednání. Nabízí pomoc při orientaci v tomto světě a umožňuje přístup k biblickému poselství, ke křesťanské tradici a k nabídce křesťanského způsobu života.

¹⁶ Metodický pokyn MŠMT ČR k organizování a realizaci náboženské výchovy v základních, středních a speciálních školách. vydaném v Praze 27.6.2003 pod č. j. 25029/2002-22.

¹⁷ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. - 9. ročníku základní školy, str.7.

„Každá škola pracuje podle jasně stanoveného formačního plánu a usiluje o jeho věrné uskutečnění. Škola představuje spolehlivé společenství, které plněním své vlastní úlohy zprostředkovává kulturu a pomáhá všem svým členům rozvinout životní styl. Škola plní nenahraditelnou společenskou funkci, neboť až dodnes se jevila jako nejdůležitější institucionální odpověď na otázku práva každého člověka na vzdělání, a tedy na seberealizaci.“

„Vstup do školy znamená pro dítě vstup do mnohem širší společnosti než je rodina, do společnosti, kde má možnost mnohem více rozvíjet své intelektuální a citové schopnosti a chování. Ve škole často dostává zvláštní náboženskou výuku.“¹⁸

„Rodiče by měli být prvními a hlavními pedagogy vlastních dětí a jejich práva a povinnosti v této úloze jsou neodvozené a původní, ve srovnání s výchovnou úlohou jiných osob.“¹⁹ Škola má klíčovou hodnotu a důležitost mezi výchovnými prostředky, které pomáhají a doplňují realizaci tohoto práva a povinnosti rodiny.

2.3 Zákony upravující výuku náboženství

Výuku náboženství upravuje Školský zákon (č. 561/2004 Sb.), který v § 15 uvádí: „Náboženství mohou vyučovat registrované církve nebo náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno zvláštní právo vyučovat náboženství ve státních školách.“²⁰ Tento paragraf dále uvádí, že náboženství se vyučuje jako nepovinný předmět, pokud se přihlásí ve školním roce alespoň 7 žáků školy. K vyučování náboženství lze spojovat žáky několika ročníků jedné školy nebo i více škol, nejvýše však do počtu 30 žáků ve třídě.

Požadavky na vzdělání učitelů náboženství upravuje Zákon o pedagogických pracovnících (č. 563/2004 Sb.), který v § 3 mimo jiné říká, že pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost. § 14 dále říká: „Učitel náboženství získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu:

- v oblasti teologických věd
- v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů náboženství, nebo

¹⁸ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechezi*, s. 142.

¹⁹ Srov. 2. VATIKÁNSKÝ SNĚM, prohlášení *Gravissimum educationis*, čl.3.

²⁰ Zákon č.561/2004 – Školský zákon.

- v oblasti pedagogických nebo společenských věd a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů náboženství nebo vzděláním programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřené na přípravu učitelů náboženství.“

Na učitele, kteří nesplňují výše uvedené kvalifikační předpoklady, se vztahuje § 32: „Fyzická osoba, která nesplňuje předpoklad dosažené odborné kvalifikace (podle §3 odst. 1b), může vykonávat přímou pedagogickou činnost po dni nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2005) nejdéle po dobu pěti let, pokud v této době ne zahájí studium, kterým potřebný předpoklad získá, a toto studium úspěšně ukončí.“ Tato lhůta měla uplynout 31.12.2009, ale byla prodloužena do 31.12.2014. Tato lhůta se nevztahuje na osoby starší 50 roků věku s dlouhodobým výkonem přímé pedagogické činnosti nejméně po dobu 15 let.

2.4 Alternativní možnosti výuky náboženství

Je třeba předeslat, že partnerem pro vyjednávání o výuce náboženství se školou je především duchovní správce farnosti. Měl by se školou navázat alespoň první kontakt a ještě před ukončením školního roku informovat ředitele o tom, že římskokatolická církev hodlá na škole v příštím školním roce náboženství vyučovat. Pokud chce kněz další jednání přenechat osvědčené katechetce (katechetovi), sdělí řediteli jméno této osoby, kterou pověřuje vyřízením dalších náležitostí vzájemné spolupráce. Definitivní rozhodnutí o tom, zda bude výuka náboženství probíhat v prostorách školy nebo fary, přísluší duchovnímu správci. Ten by neměl hledat řešení nejjednodušší, ale celkově nejlepší. Musí citlivě zvážit všechna pro a proti - důvody evangelizační, pastorační, ekonomické, legislativní i praktické. Bylo by chybou opouštět školy, zvláště v místech, kde má výuka náboženství tradici a spolupráce se školou je na dobré úrovni.

Výuka náboženství ve formě nepovinného předmětu ve škole

Pro výuku náboženství ve formě nepovinného předmětu ve škole musí být splněny podmínky školského zákona a zákona o pedagogických pracovnících:

- a) vyučující náboženství splňuje požadavek zákona na vzdělání, nebo ředitelství školy využije výjimky v zákoně o pětiletém přechodném období,

- b) na škole se přihlásí alespoň 7 žáků. (Ředitelství školy má ovšem možnost žádat svého zřizovatele o výjimku - § 23, odst.3 zák. 561/2004 Sb.),
- c) vyučující má pověření registrované církve. V případě laiků je to kanonická mise, kterou uděluje biskupství na žádost duchovního správce farnosti.

Vyučující náboženství (ať laik či kněz), by tak měl činit na základě pracovněprávního vztahu s příslušnou školou. Většina katechetů vyučuje na základě dohody o pracovní činnosti sjednané na dobu určitou, která je uzavřena mezi vyučujícím a školou. Výše odměny je dána touto dohodou a většina škol ji má určenou svými interními předpisy.

Výuka náboženství ve škole prováděná jako vlastní činnost církve

Tuto formu lze zvolit v krajní situaci, ale pokud je na škole více než 7 žáků, není k ní důvod. Takto vedené náboženství pak nespadá pod příslušné školské zákony, jde o činnost církve, tj. farnosti, která využívá prostory a zařízení školy. Škola může uzavřít s farností smlouvu o pronájmu. Vyučující musí mít kvalifikaci a pověření stanovené církví.

Výuka náboženství na faře - katecheze

Při této variantě přestává být výuka náboženství školní aktivitou a stává se aktivitou farního společenství. K vyučování laik potřebuje platnou kanonickou misi a vzdělání vysokoškolské zaměřené na křesťanskou výchovu.

2.5 Obsah výuky - osnovy

Pro nepovinný předmět náboženství v základních školách vydala Česká biskupská konference Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1.-9.ročníku základní školy (jen pro vnitřní potřebu). Jsou zde uvedena témata, cíle a obsahy pro jednotlivé ročníky: ²¹

1. třída – téma „Bůh mě má rád - jsem s Tebou“ ... rozvoj pozitivního vnímání světa
cíl – dítě se učí s důvěrou prožívat události liturgického roku
základní modlitby – Otče náš, Zdrávas Maria

²¹ ČBK, *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. -9. třídě*, s. 12-13.

2. třída – téma „Poznáváme Boží lásku“ ...řád stvoření, dějiny spásy
cíl – dítě má poznávat jak Bůh působí v dějinách spásy
základní modlitby – Apoštolské vyznání víry
3. třída – téma „Bůh k nám přichází“ ... příprava ke svátostem
cíl – dítě se připravuje k přijetí svátosti smíření a svátosti eucharistie
základní modlitby - Desatero
4. třída – téma “Bůh nás vede-s Tebou na cestě“ ... společenství, liturgie mše svaté
cíl – dítě má prohloubit prožívání přijatých svátostí
základní modlitby - Blahoslavenství
5. třída – téma „Bůh nás volá-společně vytváříme Boží království“ ...schopnost
odpovídat na životní výzvy
cíl – dítě má poznávat víru jako schopnost odpovídat na život
základní modlitby – Apoštolské vyznání víry
6. třída – téma „Společně objevujeme víru (Věřím)“ ... prohlubování znalostí
cíl – dítě má rozvíjet svou osobnost v zakotvení ve světě; má získat
přehled o základních oblastech křesťanské víry
7. třída – téma „Rosteme ve víře (svátosti) ...prohloubení prožívání svátostí v církvi
cíl – dítě se má učit zákl. prvkům komunikace; prohloubení chápání a proží-
vání svátostí ve společenství církve
8. třída – téma „Utvářet život“ (morálka) ... formování svědomí
cíl – dítě se má učit stát před Bohem se svými pozitivními a negativními
stránkami vlastní osobnosti
9. třída – téma „Věřit a žít“ ... obraznost biblické výpovědi na existenciální otázky
člověka
cíl – mladý člověk se má učit klást si existenciální otázky a neztrácet chuť
hledat náboženskou odpověď.

2.6 Církev a mládež v letech 1948-1989

Katolická církev byla pod dohledem státu nejen na celostátní ale i na komunální úrovni. „V základních školách existovala možnost výuky náboženství od 2. třídy do 7.třídy. Byl vytvářen neuvěřitelný tlak na rodiče, aby děti na výuku náboženství nepřihlašovali. Do výuky náboženství museli rodiče podat přihlášku řediteli školy. Tato

přihláška musela být podepsána oběma rodiči. V opačném případě byla přihláška neplatná a žák nemohl vyučování náboženství navštěvovat.

Neexistovali žádné katolické organizace pro děti a mládež, také nevycházely žádné knihy ani časopisy s katolickými tématy. Mládež navštěvovala pouze bohoslužby, chlapci chodili ministrovat. Tu a tam se v některé farnosti odvážili provozovat pěvecký sbor s mládeží, oficiálně však nic dalšího nebylo možné.²²

2.7 Duchovní správa ve Zbraslavi v letech 1970-2010

Ve Zbraslavi působili tito kněží:

P. Remigius Soukop	1937 - 1970
P. Arnošt Poláček	1968 - 1969
P. Josef Maršálek	1970 - 1994
P. Jan Peřina	1994 - dosud
P. František Koutný	2002 - dosud

P. Remigius Soukop (*1902 - †1970)

Páter Remigius Soukup byl velmi schopný a obětavý kněz. Celý produktivní život věnoval přebudování a úpravám kostela (dostavba věže, nové zvony, nový strop v lodi, nové lavice, pořízení Pražského jezulátka, nový hlavní vchod do kostela).

Jako kazatel učil farníky na příkladech a velmi často používal 3 kufry velkých razítek, kde byly předepsané katechetické texty a obrázky. Měl rád lidi a ochotně jim sloužil. Podobně přistupoval i k dětem, velmi si vážil těch, kteří měli za komunismu odvahu navštěvovat náboženství i když se jim to většinou dostávalo do posudků. Byl velmi moudrý a inteligentní, proto vždy přelstil vyšetřovatele, kteří se snažili najít důvod k zatčení. Za války zachránil několik lidí před popravou nasazením vlastního života.

P. Arnošt Poláček (*nejištěno†)

Páter Arnošt Poláček působil ve farnosti 1 rok v době vážné nemoci P. Remigia Soukopa. Svým lidským „venkovským“ přístupem si velmi rychle získal přízeň celé obce. Navštěvoval všechny akce i místní restaurace, proto měl v kostele plno. Učil náboženství

krátce, ale velmi populárním způsobem, rozdal dětem i farníkům mnoho své náboženské literatury i skromných dárků.

Profesor P. Josef Maršálek (* 1915 - †1994)

V letech 1970-1994 byl duchovním správcem ve Zbraslavi profesor náboženství P. Josef Maršálek. Narodil se 28. 2. 1915 v Rajhradě. Na kněze byl vysvěcen 5. 7. 1939 v Brně. Působil jako kaplan v Tišnově, dále v Příbyslavicích u Třebíče, po válce jako katecheta na měšťanské škole v Třebíči, pak jako profesor náboženství v Jihlavě. Po osudném únoru v roce 1948 byl přeložen do Velkého Meziříčí. Zde byl pro svou horlivou náboženskou činnost zatčen a odsouzen na 15 let. Ve vězení prožil 8 těžkých let, většinu z nich v Jáchymově. To zanechalo neblahé stopy na jeho zdraví. Po návratu z vězení se nesměl vrátit ke kněžské službě, pracoval jako dělník v Brně a v Rajhradě. Na vinici Boží se vrací až v roce 1970, po krátkém kaplanování v Rosicích nastupuje v témže roce do Zbraslavi. Zde působil až do své smrti 2. 12. 1994.²³

Otec Josef Maršálek vyučoval náboženství do roku 1991. Jako katecheta byl na vysoké úrovni. Dovedl předat maximum znalostí v krátké době. Náboženství ve škole učil na příbězích a na příkladech. Vyžadoval pravidelnou návštěvu mše svaté. Za každou návštěvu mše svaté odměňoval děti razítky s obrázky svatých. Byl přísný v lehkovážných přístupech ke křtu i k 1. svatému přijímání.

Založil si řádnou evidenci žáků navštěvujících náboženství - tzv. „Deník náboženství ve škole a prvokomunikanti od r. 1979/80“. Tento deník je rukopisem, byl pravidelně každý rok revidován příslušným děkanem. V této evidenci dále pokračovali i další vyučující náboženství. Deník se stal stěžejním materiálem pro tuto práci.

Jeho bohoslužby byly velmi důstojné a teologicky bohaté. Tak je prožíval, že často plakal. Pod skořápkou nepřístupnosti a přísnosti se skrývalo zlaté srdce.²⁴

²² Srov. DUKA, D., BADAL, M., *Bílá kniha církve s černou kapitolou*, s. 79.

²³ VEČEŘA, V., KOŠTŮŘÍK, P., *Otec od sv. Jiljí*.

²⁴ VEČEŘA, V., rozhovor.

P. Jan Peřina (* 1945)

Od r. 1994 (po smrti P. Josefa Maršálka) je farnost Zbraslav spravována excurrento páterem Janem Peřinou z Vysokých Popovic. P. Jan nyní spravuje 2 farnosti – farnost Vysoké Popovice a Zbraslav. Do jeho působnosti spadá 11 vesnic. Ve farnosti Vysoké Popovice má na starosti 2 kostely a 4 kaple, ve farnosti Zbraslav 1 farní kostel a 5 kapliček. Do farního kostela ve Zbraslavi dojíždí otec Jan každou neděli a úterý sloužit mši svatou. Rovněž zde pravidelně udílí svátost smíření, příležitostně i svátost nemocných a další svátosti, o které farníci projeví zájem. Vyučování náboženství ve Zbraslavi otec Jan deleguje na místního jáhna Vladimíra. Hodiny náboženství vyučuje ve své mateřské farnosti Vysoké Popovice.

Mons. František Koutný (* 1950)

V září 2002 byl vikářem (kaplanem) jmenován Mons. František Koutný. Zbraslavskou faru dostal jako trvalé bydliště. Jeho hlavním posláním je však funkce vícerektora kněžského semináře v Římě.

2.8 Stálí jáhni

„Novinkou pro věřící navyklé na služby kněží je tzv. stálý diakonát. Dosud lidé vnímali jáhenské svěcení jen jako předstupeň svěcení kněžského. Ženatý muž, teologicky vzdělaný, může působit v církvi jako svorník mezi laiky a kleriky. Jeho zkušenosti a zakotvení je v běžném světě, blízkém laikům. Lidé s ním mohou bez obav a bez odstupu dobře komunikovat. Na druhé straně je klerikem a je vysvěcen k určitým úkonům, např. může podávat svaté přijímání, oddávat, navštěvovat nemocné (nikoliv udělovat pomazání nemocných), kázat, křtít či pohřbívat. Tyto úkony byly dosud výhradní doménou kněží. Trvalí jáhni běžně vyvíjejí činnost ve svých domovských farnostech v součinnosti s knězem, jsou jeho pomocníky a dobrými spolupracovníky. Během posledních dvaceti let se tento institut stal ve farnostech již naprosto běžným. Trvalí jáhni působí ale i v tzv. kategoriální pastoraci, tedy při službě ve věznicích, v armádě, zdravotnictví a charitě.“²⁵

Od r. 1994 do r. 2002 ve farnosti působil jáhen Jan Kubíček ze sousední rosické farnosti (vysvěcen byl v roce 1994). Sloužil farnosti jak bohoslužbou slova, tak výukou náboženství ve škole. V současnosti má farnost 2 stálé jáhny – jáhna Vladimíra Večeře

(vysvěcen 2002) a jáhna Miroslava Bareše (vysvěcen 2008). Oba jsou zdejší rodáci, dobře znají místní farnost, farníky a specifika tohoto prostředí. Oba jáhni vzájemně spolupracují a obětavě slouží místní farnosti. V případě potřeby rovněž vypomáhají v blízkém okolí.

Jáhen Jan Kubíček (*1933 – †2007)

Jáhen Jan Kubíček žil v nedalekých Rosicích. Vzal na sebe pronásledování jezuitského řádu v době pronásledování církve a byl vězněn. Uchránil několik řeholních kněží před vazbou. Přišel o zdraví. Nebylo mu umožněno studovat teologii, tak vystudoval báňské inženýrství a pracoval v Rosicko-oslavanských dolech. Teologii studoval tajně. Po sametové revoluci oficiálně dokončil studium v Praze společně se svoji dcerou, která je misionářkou Panny Marie Pomocnice.

Byl velmi oblíbeným spoluobčanem Rosic. Byl zde zvolen místostarostou. Z tohoto místa jezdil učit náboženství do Zbraslavi. Po vysvěcení na jáhna se ujal i vedení mládeže u nás a sloužil pravidelně bohoslužby, když přišla Zbraslav o posledního sídelního faráře.

Byl velmi pečlivý při veškeré práci, zejména v přípravě bohoslužeb a kázání dostatečně předem. Často a rád se modlil, hlavně breviář a růženec. Velmi citlivý vztah měl ke starým lidem.

Jáhen Vladimír Večeřa (*1955)

Jáhen Vladimír Večeřa je v pořadí prvním vysvěceným trvalým jáhnem zdejší farnosti. Ke studiu teologie ho přivedla smrt otce P. Josefa Maršálka, posledního zde trvale sídlícího kněze. Jáhen Vladimír vyrůstal v blízkosti otce Maršálka téměř 25 let. Přesto, že do farnosti začal 2 x týdně přijíždět otec P. Jan Peřina ze sousední farnosti, aby zde sloužil mši svatou, Zbraslav zůstala bez pravidelných denních bohoslužeb.

Tato situace se stala pro jáhna Vladimíra jakousi osobní výzvou. Po poradě se svými nejbližšími přáteli na tuto výzvu odpověděl tím, že si podal přihlášku na teologickou fakultu. Po ukončení čtyřleté formace byl v roce 2002 vysvěcen trvalým jáhnem.

²⁵ Srov. DUKA, D., BADAL, M., *Bílá kniha církve s černou kapitolou*, s. 93.

Ve farnosti působí službou u oltáře, vedením bohoslužeb slova, podáváním svatého přijímání, návštěvou nemocných. Vede přípravy rodičů dětí na přijetí svátosti křtu, přípravy biřmovanců, přípravy snoubenců na přijetí svátosti manželství. V případě potřeby může také křtít či pohřbívat. Organizuje opravy fary, kostela a blízkého okolí. Podílí se i na vedlejší pastorační činnosti (organizování přednášek, poutí, poutních zájezdů atd.). Od r.1999 rovněž vyučuje náboženství na místní základní škole.

Jáhen Miroslav Bareš (*1961)

Jáhen Miroslav Bareš je v pořadí druhým vysvěceným trvalým jáhnem zbraslavské farnosti. Jáhenské svěcení přijal v roce 2008. Ve farnosti působí službou u oltáře, vedením bohoslužeb slova, kázáním, podáváním svatého přijímání. Vede přípravy rodičů na svátost křtu, přípravu biřmovanců. Společně se svojí ženou příležitostně vedou přípravy snoubenců na svátost manželství. Rovněž se podílí na vedlejší pastorační činnosti (duchovní obnovy, přednášky atd.).

Oba současní stálí jáhni v případě potřeby vypomáhají v sousedních farnostech. Farnost má stálého varhaníka, 17 ministrantů a pro společenské akce může využívat zrestaurované přizemí fary a hřiště na farní zahradě.

2.9 Katecheté

Marie Veselá (*1961)

Marie Veselá byla vynikající katechetkou. Katechetický kurz se rozhodla navštěvovat pro rozšíření vlastních náboženských vědomostí. Po jeho ukončení ji otec Maršálek řekl: „Teď můžeš učit náboženství.“ Zpočátku jí to zaskočilo, protože měla jako učitelka zkušenosti pouze s předškolními dětmi. Jednalo se však o výuku nejmladších školáků, takže se zanedlouho rozhodla tuto nabídku přijmout.

Učila žáky 1. -3. třídy, 2 hodiny týdně. Vzhledem k tomu, že chodila do zaměstnání, pan ředitel ZŠ ji umožnil výuku všech tříd v jeden den. První a druhou třídu učila dohromady, protože počet dětí na 1. třídu byl menší než počet dětí stanovených vyhláškou. Náboženství pro 1. a 2. třídu se vyučovalo již od 11 hodin. Výuka začínala společným úvodem pro oba ročníky, potom prvňáci plnili svůj úkol – kreslili si do

pracovních listů. Druhá třída už uměla psát, proto s dětmi mohla probírat výuku na složitějších pracovních listech. Téma a záměr byl společný. Obsahem katechezí dětí 3.třídy byl život Pána Ježíše, liturgické svátky, ale především příprava na první svaté přijímání. Příprava spočívala především v seznámení se s Desaterem a jednotlivými částmi svátosti smíření.

Všechny hodiny náboženství začínaly a končily společnou modlitbou. Několikrát v roce se hodina náboženství ve škole vyměnila za hodinu náboženství v kostele. Bylo to vždy o vánocích, kdy děti mohly společně s katechetkou rozjímat o narození Pána Ježíše v kostele před jesličkami. Dále o velikonocích, kdy se všichni společně v kostele modlili u jednotlivých vyobrazení 14 zastavení křížové cesty. A také v květnu, měsíci Panny Marie, se děti, vedené katechetkou, modlily před sochou Panny Marie, k Ní.

Vzhledem k tomu, že paní Veselá byla ředitelkou mateřské školy, hodně dětí znala a uměla si je všechny získat. Děti s ní chodily do kostela rády. Na hodiny náboženství se vždy těšila a za dětmi chodila ráda. Děti zářily upřímností, vděčností a láskou, kterou se navzájem obdarovávali. Její žáci byli dobře připraveni pro hlubší studium víry. Hodně jich zůstalo věrných a praktikujících.²⁶

²⁶ Veselá, M.: osobní rozhovor.

3 NÁBOŽENSTVÍ VE FARNOSTI ZBRASLAV V LETECH 1985 - 2009

3.1 Návštěvnost hodin náboženství - výzkum

V letech 1985 až 2009 navštěvovali ZŠ Zbraslav žáci z obcí Zbraslav, Újezd u Rosic, Stanoviště, Hluboké a Zálesná Zhoř. Tyto obce jsou zároveň obcemi spadajícími do zbraslavské farnosti.

Hodiny náboženství jsou na ZŠ Zbraslav nepovinným předmětem vyučovaným s hodinovou dotací 1 hodina týdně. Do r.1990 se mohli hodin náboženství účastnit žáci druhých až osmých tříd, od r.1990 do r. 1995/1996 se mohli náboženství účastnit žáci prvních až osmých tříd, od r. 1996/1997 byla zavedena devátá třída. Do náboženství se mohli přihlásit žáci 1. až 9.třídy.

Výuku náboženství ve sledovaném období vedli:

- profesor náboženství P. Josef Maršálek, farář zbraslavský 1970 - 1991, 2. - 8. třída,
- katechetka paní Marie Veselá ze Zbraslavi: 1992 - 2002, 1. - 3. třída,
- trvalý jáhen Mgr. Ing. Jan Kubíček z Rosic: 1992 - 1999, 4. - 9. třída,
- trvalý jáhen PhDr. Ing. Vladimír Večeřa ze Zbraslavi: 1999 - dosud, 4. - 9. třída, 2002 - dosud také 1. - 3. třída.

3.1.1 Srovnání počtu žáků v náboženství k počtu žáků školy

Ze záznamů z Deníku náboženství²⁷ z let 1985 - 2010 byly zjištěny počty žáků navštěvujících náboženství v jednotlivých letech a v jednotlivých třídách. Z těchto zdrojových dat byly vypočteny procentní podíly žáků v náboženství na celkovém počtu žáků školy. Porovnáván byl celkový počet přihlášených ze všech tříd, které se mohli v daném školním roce do náboženství přihlásit, k celkovému počtu žáků ZŠ.

²⁷ Deník náboženství ve škole a prvokomunikanti 1979/80 – rukopis uchovávaný v archivu farnosti.

Tabulka č. 4

Procentní podíl žáků v náboženství vzhledem k počtu žáků na škole celkem (ZŠ Zbraslav)

školní rok	Počet žáků v náboženství	Počet žáků celkem	% podíl žáků v náboženství
1985/86	31	224	13,8%
1986/87	30	225	13,3%
1987/88	38	215	17,7%
1988/89	37	210	17,6%
1989/90	31	183	16,9%
1990/91	63	196	32,1%
1991/92	71	200	35,5%
1992/93	66	196	33,7%
1993/94	68	198	34,3%
1994/95	80	209	38,3%
1995/96	65	214	30,4%
1996/97	84	242	34,7%
1997/98	74	236	31,4%
1998/99	69	220	31,4%
1999/2000	59	229	25,8%
2000/01	54	219	24,7%
2001/02	53	207	25,6%
2002/03	52	208	25,0%
2003/04	48	195	24,6%
2004/05	44	184	23,9%
2005/06	31	162	19,1%
2006/07	30	163	18,4%
2007/08	24	167	14,4%
2008/09	21	150	14,0%
2009/10	19	153	12,4%

Zdroj: Deník „Výuka náboženství a prvokomunikanti“

Poznámka: do školního roku 1985/1986 až 1989/1990 nejsou zahrnuti žáci prvních tříd

Od r. 1985 do r. 1989 se náboženství v rozsahu jedné hodiny týdně účastnilo od 13,3 % do 17,7 % žáků. Po roce 1989 dochází vlivem změny politické situace a dalších společenských vlivů k nárůstu procentního podílu počtu žáků v náboženství až na úroveň nad 32 %, což je téměř dvojnásobek úrovně roku 1985-1989.

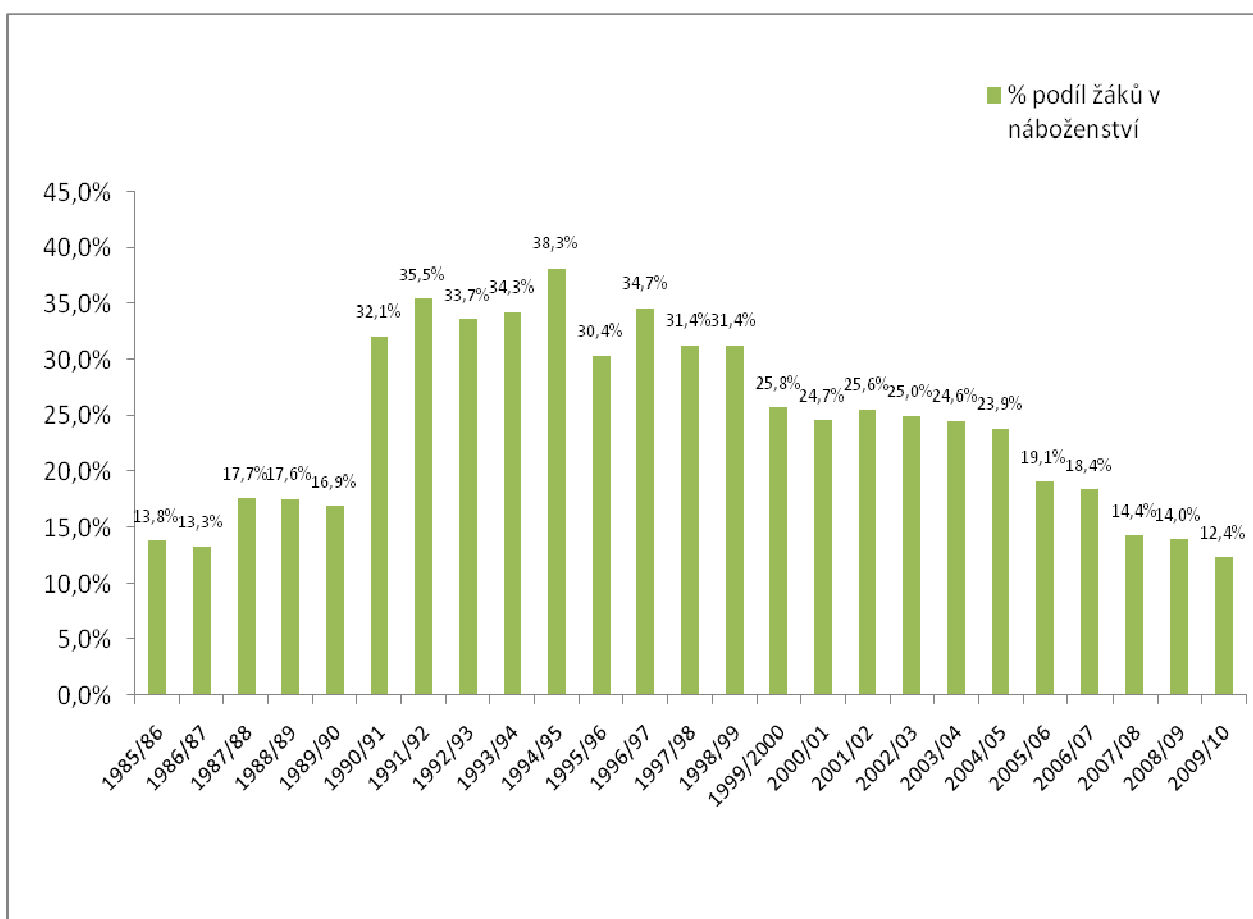
Nejvyšší procentní podíl byl zaznamenán ve školním roce 1991/1992 – 35,5 % a 1994/95 – 38,3 %. Od tohoto roku až do konce devadesátých let tento ukazatel mírně klesá, ale stále se udržuje nad 30 %. Na začátku 21. století dochází k poklesu počtu žáků asi o

třetinu úrovně 90. let (r. 2000/01 - 24,7 %, 2001/02 – 25,6 %, 2002/03 - 25 %, 2003/04 – 24,6 %, 2004/05 – 23,9 %).

Od r. 2005 dochází k dalšímu poklesu (2005/06 – 19,1 %, 2006/07 – 18,4 %, 2007/08 – 14,4 %, 2008/09 14 %). Nejnižší úrovně za sledované období bylo dosaženo v posledních dvou letech (2008/09 - 14 % a 2009/2010 – historických 12,4 %). Toto zjištění je smutným důkazem stále klesajícího zájmu o předmět náboženství ve společnosti. Tento stav se bohužel velmi blíží úrovni z doby totality.

Graf č.1

Procentní podíl žáků v náboženství na celkovém počtu žáků školy v letech 1985-2009

Zdroj: Deník „Výuka náboženství a prvokomunikanti“.

Z grafu je vidět, že před rokem 2000, v letech svobody navštěvovalo výuku náboženství v ZŠ Zbraslav cca 35 % žáků školy, dosažené maximum – v roce 1994/1995 -

38,3 % (80 žáků z celkového počtu 209 v ZŠ). Není to však přesný údaj pro naši farnost, protože cca 2 až 3 děti byly ze sousední farnosti Jinošov.

V posledních letech kolísá docházka dětí mezi 12 až 18 %. Také se stává pravidlem, že se cca 1 dítě po 1. pololetí odhlásí, ale díky mimořádným událostem – (např. návštěva betléma v kostele) se během roku přihlásí i 2 nové děti, jejichž rodina třeba víru nepraktikuje. Jejich docházka bývá vzorná, ale chybí to nejdůležitější - návštěva bohoslužeb v kostele.

3.1.2 Srovnání vývoje návštěvnosti hodin náboženství žáků jednoho ročníku v průběhu osmileté (devítileté) školní docházky

Pro hlubší analýzu jsem sledoval žáky jednoho ročníku od doby nástupu na ZŠ až do doby ukončení povinné školní docházky. Analýza je zpracována od školního roku 1985/86 do roku 2009/2010.

Zaměřil jsem se na sledování týchž žáků od první do osmé (deváté) třídy. Z tohoto sledování vyplynulo, že část zájemců o hodiny náboženství začíná tyto hodiny navštěvovat od začátku vstupu na ZŠ (první, případně druhé třídy). Nejvíce žáků navštěvuje hodiny náboženství ve třetí třídě, která je zpravidla spojena s přijetím svátosti oltářní.

Následující tabulka ukazuje vývoj jedné třídy v průběhu osmileté (devítileté) povinné školní docházky. V prvním sloupci je uveden rok nástupu příslušného ročníku na základní školu. V dalším sloupci je počet žáků, přihlášených do náboženství v první třídě z celkového počtu žáků třídy. Stejná skupina žáků je dále sledována i ve druhé třídě a ve všech třídách následujících. (Celkový počet žáků třídy se mění zejména mezi pátou a šestou třídou, což je z velké části zapříčiněno odchodem žáků na gymnázium.) Údaje v tabulce jsou zaokrouhlovány na celá procenta (viz. Tabulka č. 5).

Tab. č. 5

**Přehled počtu žáků přihlášených do náboženství
k celkovému počtu žáků třídy
1985/86 – 2009/2010**

Nástup na ZŠ ve školním roce	Žáci přihlášení do náboženství / Žáci celkem																	
	Počet žáků 1.třídy		Počet žáků 2.třídy		Počet žáků 3.třídy		Počet žáků 4.třídy		Počet žáků 5.třídy		Počet žáků 6.třídy		Počet žáků 7.třídy		Počet žáků 8.třídy		Počet žáků 9.třídy	
1985/86	-	-	6	28	10	28	10	28	7	28	4	21	3	22	2	24	X	X
1986/87	-	-	8	19	11	20	7	20	8	20	6	20	5	18	5	20	X	X
1987/88	-	-	5	24	5	24	7	24	10	24	5	22	3	18	3	21	X	X
1988/89	-	-	3	18	7	16	5	16	4	16	2	22	2	17	0	19	0	24
1989/90	-	-	13	30	16	28	14	28	12	29	11	28	7	26	7	24	1	24
1990/91	3	23	9	23	10	22	10	24	10	23	4	19	4	21	0	21	0	19
1991/92	12	34	16	34	15	33	15	31	5	33	5	29	4	27	4	28	3	28
1992/93	10	32	14	33	13	34	10	34	10	30	6	26	4	25	3	25	3	24
1993/94	7	19	8	19	7	19	7	19	6	19	3	15	3	16	3	15	3	13
1994/95	18	36	20	36	20	35	15	35	9	35	8	30	4	29	4	30	5	29
1995/96	12	28	16	28	17	28	13	25	8	26	5	24	4	24	4	23	3	22
1996/97	15	32	15	31	17	32	7	34	5	34	5	32	4	31	4	31	5	30
1997/98	10	25	10	25	9	25	3	25	1	24	3	22	2	22	1	21	0	21
1998/99	9	16	9	15	8	14	9	14	8	13	7	10	7	10	4	10	4	11
1999/2000	9	30	12	28	12	27	6	29	7	30	5	28	4	28	4	32	3	31
2000/01	11	26	12	25	12	24	9	26	8	26	5	25	3	24	1	24	0	24
2001/02	2	17	4	18	5	17	2	17	1	17	0	14	0	14	0	15	0	16
2002/03	6	19	6	20	10	20	4	18	2	17	0	17	1	17	0	18		
2003/04	4	17	4	16	4	16	5	15	4	15	2	13	0	15				
2004/05	2	16	4	15	3	15	2	14	1	14	0	15						
2005/06	5	12	5	12	6	13	5	13	2	12								
2006/07	4	23	5	23	5	22	5	22										
2007/08	3	16	3	17	3	16												
2008/09	4	15	5	16														
2009/10	4	23																

Zdroj: Vlastní analýza zápisů z deníku „Náboženství a prvokomunikanti“ vzhledem k počtu žáků školy

Pro lepší znázornění vývoje byly údaje z tabulky č. 5 přepočteny na procenta a jsou uvedeny na následující straně v tabulce č. 6.

Tab.č. 6

**Počet žáků v náboženství k celkovému počtu
žáků třídy (v %)
školní rok 1985/86 – 2009/2010**

Nástup na ZŠ ve školním roce	1.třída	Celkem v %	2.třída	Celkem v %	3.třída	Celkem v %	4.třída	Celkem v %	5.třída	Celkem v %	6.třída	Celkem v %	7.třída	Celkem v %	8.třída	Celkem v %	9.třída	Celkem v %
1985/86	*	*	6	21%	10	36%	10	36%	7	25%	4	19%	3	14%	2	8%	X	X
1986/87	*	*	8	42%	11	55%	7	35%	8	40%	6	30%	5	28%	5	25%	X	X
1987/88	*	*	5	21%	5	21%	7	29%	10	42%	5	23%	3	17%	3	14%	X	X
1988/89	*	*	3	17%	7	44%	5	31%	4	25%	2	9%	2	12%	0	0%	?	0%
1989/90	*	*	13	43%	16	57%	14	50%	12	41%	11	39%	7	27%	7	29%	1	4%
1990/91	3	13%	9	39%	10	45%	10	42%	10	43%	4	21%	4	19%	0	0%	0	0%
1991/92	12	35%	16	47%	15	45%	15	48%	5	15%	5	17%	4	15%	4	14%	3	11%
1992/93	10	31%	14	42%	13	38%	10	29%	10	33%	6	23%	4	16%	3	12%	3	13%
1993/94	7	37%	8	42%	7	37%	7	37%	6	32%	3	20%	3	19%	3	20%	3	23%
1994/95	18	50%	20	56%	20	57%	15	43%	9	26%	8	27%	4	14%	4	13%	5	17%
1995/96	12	43%	16	57%	17	61%	13	52%	8	31%	5	21%	4	17%	4	17%	3	14%
1996/97	15	47%	15	48%	17	53%	7	21%	5	15%	5	16%	4	13%	4	13%	5	17%
1997/98	10	40%	10	40%	9	36%	3	12%	1	4%	3	14%	2	9%	1	5%	0	0%
1998/99	9	56%	9	60%	8	57%	9	64%	8	62%	7	70%	7	70%	4	40%	4	36%
1999/2000	9	30%	12	43%	12	44%	6	21%	7	23%	5	18%	4	14%	4	13%	3	10%
2000/01	11	42%	12	48%	12	50%	9	35%	8	31%	5	20%	3	13%	1	4%	0	0%
2001/02	2	12%	4	22%	5	29%	2	12%	1	6%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
2002/03	6	32%	6	30%	10	50%	4	22%	2	12%	0	0%	1	6%	0	0%		
2003/04	4	24%	4	25%	4	25%	5	33%	4	27%	2	15%	0	0%				
2004/05	2	13%	4	27%	3	20%	2	14%	1	7%	0	0%						
2005/06	5	42%	5	42%	6	46%	5	38%	2	17%								
2006/07	4	17%	5	22%	5	23%	5	23%										
2007/08	3	19%	3	18%	3	19%												
2008/09	4	27%	5	31%														
2009/10	4	17%																

Vysvětlivky:

X- neexistuje devátá třída

* - neexistuje možnost navštěvovat hodiny náboženství v první třídě

Zdroj: Vlastní analýza zápisů z deníku „Náboženství a prvokomunikanti“ vzhledem k počtu žáků školy

Například: děti nastupující na ZŠ v roce 1985/86 se přihlašují do náboženství až od 2. třídy. Ve 2.třídě je přihlášeno 21 % žáků, ve 3.třídě se z téže skupiny přihlašuje 36 % žáků, ve 4.třídě 36 % žáků zůstává. Od 5.třídy vidíme úbytek na 25 %, v 6. třídě 19 %, v 7.třídě 14 % a v 8.třídě 8 %.

Úbytek žáků v náboženství je vázán několika faktory (Večeřa)²⁸:

- snížením stavu praktikujících křesťanů ve farnosti,
- stále více se rozrůstajícím povědomím, že dítě si odchodí náboženství pouze k 1.svatému přijímání,
- přechodem žáků na gymnázium po ukončení 5. ročníku ZŠ (v procentním přepočtu je tento faktor eliminován).

Tento negativní jev se současný vyučující, trvalý jáhen Vladimír Večeřa, snaží eliminovat rozšířením hloubky výuky v prvních třech ročnících. (Konkrétně se navíc probírají témata z osnov vyšších ročníků, aby se děti dozvěděly základy o Abrahamovi, Izákovi, Mojžíšovi, prvních králech a prorocích.) K základním znalostem desatera se vyžaduje také znalost svátostí, božských ctností a základních modliteb. V jednotlivých případech bylo také nutné posunout termín 1. svatého přijímání o rok i dva. V náboženství si děti často připomínají vlastnosti a příklady svatých a učí se znát svého křestního patrona a starší i budoucího birmovacího patrona.

Z výše uvedených důvodů často nestačí časový prostor k výuce náboženství ve škole, proto v současnosti vzdělávání probíhá ve 14 denních doplňovacích cyklech také při dětských bohoslužbách a při setkáních, které nazýváme „Špunt - band“. Tato setkání vede zbraslavský varhaník Luděk Strašák, redaktor rádia Proglas, který děti populárním způsobem učí nejen katechismus, ale i nové písně, které se děti nestihnou naučit ve škole. I přes všechny nároky výuky náboženství je na doporučení otce biskupa Vojtěcha Cikrleho hlavní důraz kladen na vztah k Bohu a lidem. V roce 2010 probíhá kromě výuky náboženství na ZŠ také externí výuka pro 3 gymnazisty a 1 nemocného chlapce, který ze zdravotních důvodů nemůže navštěvovat výuku ve škole.

²⁸ Večeřa, V.: osobní rozhovor

Ze srovnání 25 ročníků za dobu 25 let je patrné, že nejvíce žáků navštěvuje náboženství ve druhé a třetí třídě. Vývoj jednotlivých tříd v procentech je naznačen v tabulce č. 7.

Tab.č. 7 **Vývoj jednotlivých tříd (v %)**

Vývoj	Nástup do ZŠ ve školním roce	Vývoj jednotlivých tříd - v procentech [%]								
		I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	V. třída	VI. třída	VII. třída	VIII. třída	IX. třída
V 80. letech	1985/86	*	21%	36%	36%	25%	19%	14%	8%	X
	1986/87	*	42%	55%	35%	40%	30%	28%	25%	X
	1987/88	*	21%	21%	29%	42%	23%	17%	14%	X
	1988/89	*	17%	44%	31%	25%	9%	12%	0%	0%
	1989/90	*	43%	57%	50%	41%	39%	27%	29%	4%
V 90. letech	1990/91	13%	39%	45%	42%	43%	21%	19%	0%	0%
	1991/92	35%	47%	45%	48%	15%	17%	15%	14%	11%
	1992/93	31%	42%	38%	29%	33%	23%	16%	12%	13%
	1993/94	37%	42%	37%	37%	32%	20%	19%	20%	23%
	1994/95	50%	56%	57%	43%	26%	27%	14%	13%	17%
	1995/96	43%	57%	61%	52%	31%	21%	17%	17%	14%
	1996/97	47%	48%	53%	21%	15%	16%	13%	13%	17%
	1997/98	40%	40%	36%	12%	4%	14%	9%	5%	0%
	1998/99	56%	60%	57%	64%	62%	70%	70%	40%	36%
1999/2000	30%	43%	44%	21%	23%	18%	14%	13%	10%	
21. století	2000/01	42%	48%	50%	35%	31%	20%	13%	4%	0%
	2001/02	12%	22%	29%	12%	6%	0%	0%	0%	0%
	2002/03	32%	30%	50%	22%	12%	0%	6%	0%	
	2003/04	24%	25%	25%	33%	27%	15%	0%		
	2004/05	13%	27%	20%	14%	7%	0%			
	2005/06	42%	42%	46%	38%	17%				
	2006/07	17%	22%	23%	23%					
	2007/08	19%	18%	19%						
	2008/09	27%	31%							
2009/10	17%									

Zdroj: Vlastní analýza zápisů z deníku „Náboženství a prvokomunikanti“ vzhledem k počtu žáků školy.

Vysvětlivky:

X- neexistuje devátá třída, * - neexistuje možnost navštěvovat hodiny náboženství v první třídě

Dá se vysledovat, že mezi druhou a třetí třídou zůstává počet žáků stabilní nebo se zvyšuje. Ve třetí třídě jsou žáci připravováni k prvnímu svatému přijímání, které se zpravidla koná v červnu. Od čtvrté třídy již zpravidla dochází k poklesu počtu přihlášek do náboženství. V ostatních ročnících dochází k úbytku trvalému. Dá se říci, že někteří rodiče vedou děti do kostela do doby, než jdou k prvnímu svatému přijímání. Po něm se již postupně z pravidelných návštěv bohoslužeb slevuje, někdy se dítě z kostela úplně vytratí.

3.2 Vzorová hodina pro III. třídu

Vzorová hodina pro třetí třídu ve školním roce 2009 – 2010 probíhá následovně:

Zahájení rytmickou písní „Ráno, celý den“.

Hlavní téma: Ježíšovo působení po zmrtvýchvstání.

Vyprávění příběhu: Obrácení svatého Pavla.

Nácvik scénky pro 3 herce : Ježíš, Pavel, Ananiáš.

Divadelní scénka příběhu.

Výměna rolí, vyhodnocení nejlepších herců.

Zápis děje do sešitu.

První dva verše ranní modlitby podle Cestičky k Bohu :

Dobrotivý Otče, děkuji Ti, žes mne po celou noc chránil

Modlitba v kleče: vyřčení úmyslu díků jednotlivými dětmi: 2 děkovné modlitby.

Vyslovení úmyslu proseb: 2 prosebné modlitby.

Zopakování desatera, Anděle Boží, požehnání.

3.3 Svátosti křtu ve farním kostele sv. Jiljí

Pro rozšíření obecného přehledu uvádím přehled počtu pokřtěných v letech 1985 - 2009. Za sledované období se počet obyvatel farnosti výrazným způsobem neměnil. Farnost, skládající se z šesti vesnic (Zbraslav, Újezd u Rosic, Stanoviště, Zálesná Zhoř, Ludvíkov a Litostrov) čítala k počátku roku 2009 celkem 1960 obyvatel. V tomto období byly ve farní knize pokřtěných zaznamenány následující počty křtů (viz. tabulka č. 8).

Počet křtů ve farním kostele Zbraslav v letech 1985-2009

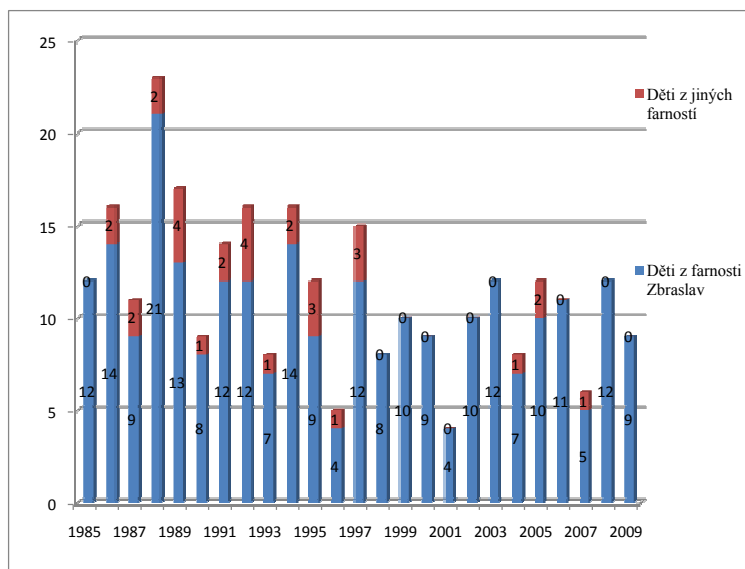
Rok	Děti z farnosti Zbraslav	Děti z jiných farností	Celkem
1985	12	0	12
1986	14	2	16
1987	9	2	11
1988	21	2	23
1989	13	4	17
1990	8	1	9
1991	12	2	14
1992	12	4	16
1993	7	1	8
1994	14	2	16
1995	9	3	12
1996	4	1	5
1997	12	3	15
1998	8	0	8
1999	10	0	10
2000	9	0	9
2001	4	0	4
2002	10	0	10
2003	12	0	12
2004	7	1	8
2005	10	2	12
2006	11	0	11
2007	5	1	6
2008	12	0	12
2009	9	0	9

Zdroj: Zbraslav – Kniha pokřtěných, svazek č.12 od roku 1976 do současnosti

V jednotlivých letech počet pokřtěných kolísá. Ve většině případů se jednalo o křty dětí. Vzhledem k tomu, že se jedná o čísla absolutní a že počet pokřtěných se odvíjí od počtu narozených dětí, nebudu v tomto případě vyvozovat širší závěry.

Graf. č. 2

Počet křtů ve farním kostele Zbraslav v letech 1985 – 2009

Zdroj: Zbraslav – Kniha pokřtěných, svazek č. 12 od roku 1976 do současnosti

3.4 Novodobá historie farnosti - katecheze dětí a mládeže školního i mimoškolního věku 1985-2010

Mladí ve farnosti se začali scházet kolem roku 1985. Prvním impulsem byl vznik scholy, která při slavnostních příležitostech zpívala při mších. Složení tohoto společenství se postupně personálně měnilo, podle toho, jak se jeho členové stěhovali a uzavírali manželství. Po roce 1990 společenství využívalo možnosti setkávat se s jinými společenstvími v okolí. Zbraslavské společenství vždy dobře kooperovalo se sousedními farnostmi (Jinošov, Vysoké Popovice, Zbýšov, Rosice). Rovněž začalo spolupracovat s brněnským Diecézním centrem mládeže.

Další změna nastala v době, kdy nad společenstvím převzal záštitu rosický jáhen J. Kubíček. Společenství se postupně rozvíjelo a po každém udílení svátosti biřmování ve farnosti (1994, 2002, 2007) se rozšířilo o nové členy. V současnosti se o jeho duchovní formaci stará jáhen M. Bareš. Všechny další aktivity, o kterých bude řeč, souvisí s tímto prvotním společenstvím, čerpají z něho a jsou jen jinou formou tohoto společenství.

Sbor (1985- dosud)

Sbor mladých, který začal doprovázet bohoslužby ve farnosti, vznikl v roce 1985 kolem dřívějšího varhaníka M. Bareše. Začal zpestřovat slavnostní bohoslužby zpěvem písní ze zpěvníků Cantate a Magnificat. Zpočátku byl doprovázen pouze varhanami. O dva roky později převzala dominantní úlohu kytara. Dosavadní sbormistr odchází a sbor na začátku 90. let přebírají sourozenci Luděk a Zdeněk Strašákovi, první jako vedoucí a hudebník, druhý jako dirigent.

Dochází k první kvalitativní změně, začínají se zpívat vícehlasy. Na repertoáru jsou nejen současné moderní skladby, ale i vážná hudba. Další výraznou změnou je přizvání dalších muzikantů na kůr. Kromě kytary a syntezátoru se objevují housle, flétna, později i baskytara, saxofon, baskřídllovka, křídlovka, elektrická kytara a bicí. Sbor hraje pestrý repertoár tvořený z jedné třetiny vlastními autorskými písněmi.

Sbor vystupuje pravidelně o velkých svátcích (Vánoce, velikonoční Triduum a Velikonoce, Svatý Duch, Boží Tělo, farní pout', slavnost posvěcení kostela, dále pohřby, svatby a křty). Při těchto mších ovšem dostává dostatek prostoru i lidový zpěv. O Vánocích pořádá chrámový sbor koncerty ve farním kostele. Součástí sboru je i užší hudební skupina Soumrak, která vystupuje s vlastními autorskými pořady v blízkém i vzdáleném okolí.

Za velice pozitivní pokládám, že sbor nefunguje jen jako společenství mladých, ale jako seskupení zpěváků s věkovým rozpětím téměř 60 let.

Setkání mládeže „BRUM“ (1987 - dosud)

Setkání mládeže „BRUM“ mají svůj prapočátek v polovině 80.let, kdy zbraslavské společenství spolu s přáteli podniklo na podzim celodenní výlet na kole. V září 1987 se tento výlet asi 9 mladých pojmenoval jako „Beznadějně Roztomilé Uskupení Mládeže“ (BRUM).

Protože setkávání se jednou za rok se zdálo být málo, rozhodli se hlavní organizátoři, bratři Strašákovi, rovněž pro pořádání zimních setkání. Setkání se koná dvakrát ročně, jednou v zimě a jednou v létě – na kolech. Většinou jde o výlet spojený s různými hrami, zasazenými do libreta. Toto setkání je ideálním místem pro spojení věřících a nevěřících. Za více než dvacet let existence se na těchto setkáních vystřídalo na 300 mladých z České republiky i ze zahraničí.

Hudební skupina pro nejmenší „Špunt - band“ (1991 - dosud)

„Špunt-band“ je hudební skupinou nejmenších dětí. Toto seskupení vzniklo v prosinci roku 1990 za přispění Lenky Večeřové a Ludka Strašáka, kteří vedli děti k tomu, aby svým zpěvem doprovázeli Mikulášskou nadílku ve farním kostele. Současný „Špunt-band“ pod vedením L. Strašáka i nadále sdružuje školáky a předškoláky. Děti se schází jednou týdně a učí se zde nenásilnou formou základům zpěvu. Je zde prostor i pro společné hry a zábavu. Kvalita kolísá podle toho, kolik dětí je právě ve školním věku. Děti svým zpěvem doprovází dětské bohoslužby a akce pro děti.

Divadelní soubor „Spojené farnosti“ (1991 - dosud)

Divadelní soubor Spojené farnosti má svoje kořeny v nedalekých Zakřanech. V roce 1991 mládež poprvé secvičila hru o sv. Zdislavě. V následujícím roce přivzali zakřanští ke spolupráci i zbraslavské nejmladší („Špunt-band“), aby svým zpěvem doprovázeli hru o sv. Ludmile. Další hra Pět hvězd (1993) byla prvním autorským počinem. Tato hra měla asi 15 repríz v blízkém okolí. Po krátké odmlce se soubor znovu nadechl k velkému dílu a zrealizoval slavný muzikál Jesus Christ Superstar (1996), na jehož přípravě se podíleli mladí přibližně z osmi farností. Proto se dosud bezejmenný soubor přejmenoval na Spojené farnosti.

K miléniu mučednické smrti sv. Vojtěcha soubor secvičil autorský muzikál Pastýř Vojtěch. Následovala autorská pohádka Horkník a vánoční autorský muzikál Jesus Christ Supermlád. V současnosti se nacvičuje muzikál o svatém Pavlovi z Tarsu. Perličkou v činnosti souboru bylo účinkování při předprogramu před návštěvou papeže Benedikta XVI. ve Staré Boleslavi.

Církevní silvestr (1991 - dosud)

Od roku 1991 slaví církevní společenství tzv. „Církevní silvestr“ (v předvečer první neděle adventní), jako konec starého církevního roku. Jedná se o akci pro mládež celého děkanátu s programem, živou hudbou, tancem a soutěžemi. Dříve se tato akce konala v Zakřanech, později ve Zbraslavi a v posledních letech v nedalekých Rosicích.

Tábory (1996 - dosud)

Společenství mladých se pod vedením Lud'ka Strašáka rozhodlo v roce 1996 uspořádat 1. letní tábor pro děti. Dobrou přípravou proto byly dva předchozí prázdninové pobyty mladých, na nichž se z malého společenství vytvořil první realizační tým. První tábor se uskutečnil v červenci 1996 v Hlubokých Mašůvkách. 10 mladých připravilo program pro 30 dětí, především z farností Zbraslav a Jinošov. O rok později přibýlo dalších 10 dětí a model 40 dětí a 10 vedoucích fungoval až do roku 2000. V ten rok se prudce zvedl počet absolventů základních škol, kteří už nemohli jet na tábor jako děti, ale toužili jet jako vedoucí. Poměr počtu dětí k počtu vedoucích se tak někdy blížil k číslu jedna ku jedné, ale s odstupem času se dá říct, že toto brzké přijímání absolventů ZŠ mezi vedoucí pomohlo k hladké generační výměně vedoucích a k tomu, že tábory pokračují dál. Prázdninové pobyty jsou většinou organizovány na nějaké neobydlené faře na různých místech Čech a Moravy. Od roku 2000 se koná i krátký třídní pobyt o jarních prázdninách. Dohromady se jej účastní asi 15-20 dětí včetně vedoucích.

Zelenočvrteční večeře (1996 - dosud)

Vznikla spontánně v roce 1996, kdy společenství mládeže chtělo oslavit ustanovení eucharistie nejen mší v kostele, ale i společnou večeří na faře. K velké změně došlo v roce 2000, poté, co L. Strašák, hlavní animátor společenství, zažil v roce 1999 na začátek svátku Pesach pravou sederovou večeří v Izraeli. Od té doby se večeře tradičně připravuje v duchu židovských rituálů a tradic a stává se připomínkou té večeře, kterou slavil Ježíš se svými učedníky. Účastní se jí všechny věkové skupiny, v rozmezí zpravidla 1 - 80 roků. Protože se pověst o sederu rozkřikla po celé farnosti, koná se tato událost v současnosti v kulturním domě, do kterého se vejde až stovka účastníků.

Pout'ové divadlo (1998- dosud)

Tradičním projektem jsou pout'ová divadla společenství mládeže. Tradice začala roku 1998, kdy na pout'ové odpoledne secvičili mladí divadelní scénku vycházející z dějin

obce, nazvanou „Kus poučný a hrozný o tom, kterak Zbraslav ku svému jménu přišla“. Tato původně plánovaná trilogie se loni rozrostla na 13 dílů. V každém díle je představena určitá epocha dějin obce. Představení je navštěvováno nejen farníky, ale i ostatními spoluobčany.

Duchovní obnovy (1999 - dosud)

Po rozsáhlé rekonstrukci fary v adventu v roce 1999 proběhla na faře ve Zbraslavi první duchovní obnova pro manžele, vedená generálním vikářem brněnské diecéze P. Jiřím Mikuláškem. Tato duchovní obnova se od té doby koná každý rok a je hojně navštěvována především manžely ze Zbraslavi i z okolních vesnic.

Farní časopis „POD PEŘINOU“ (1999 - dosud)

Farní časopis spatřil světlo světa v roce 1999. Do časopisu přispívá již od jeho založení velké množství farníků. Časopis zpočátku vycházel 4 – 5 x ročně, byl vytvořen a tištěn na počítači a finálně se kopíroval na kopírce. Od roku 2003 je již rozmnožován v tiskárně. To umožňuje i publikaci fotografií a důkladnější typografickou i pravopisnou korekturu. Od r. 2003 vychází 3 x ročně (Velikonoce, farní pouť a Vánoce). Časopis má nyní kolem 60 stránek a prodá se přibližně 120 výtisků.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřil na popis a analýzu výuky náboženství ve farnosti Zbraslav v letech 1985 -2009. Farnost leží v jihomoravském kraji, v regionu, kde má víra i přes mnohá politická úskalí 20. století hlubokou tradici.

V úvodní části jsem se zaměřil na popis farnosti z hlediska historického, geografického a statistického. Z historických listin je patrné, že naši předkové se od pradávných dob starali jak o faru, tak o školu a kostel. Tímto zajišťovali sobě i svým dětem kvalitní vzdělání.

Ve druhé kapitole jsem se věnoval výuce náboženství v širším smyslu. Popsal jsem smysl výuky náboženství a podmínky, za nichž je náboženství v posledních letech vyučováno. Pro přehled rovněž uvádím osnovy pro výuku náboženství, které obecně vymezují obsah výuky. V této kapitole krátce nastiňuji neuspokojivé podmínky, které měla církve pro výuku náboženství ve druhé polovině 20. století a které zanechaly následky i na dalších generacích. Část druhé kapitoly jsem věnoval rovněž duchovním správcům, kteří působili ve Zbraslavi ve druhé polovině 20. století. Mnozí ovlivnili život farnosti nejen v době svého působení.

Ve třetí kapitole jsem se zabýval výukou náboženství v letech 1985-2009. Náboženství bylo ve sledovaném časovém období vyučováno ve škole. Nejprve profesorem P. Josefem Maršálkem, později po jeho smrti byla ukončena výuka náboženství knězem a tímto přešla na laiky a trvalé jáhny. Sestavil jsem tabulky a grafy, z nichž lze vypočítat vývoj zájmu o výuku náboženství za posledních 25 let.

V současné době má každý rodič právo posílat dítě do hodin náboženství. Z grafů je patrné, že nejvíce dětí navštěvuje náboženství pouze v prvních třech letech školní docházky. S přibývajícím věkem zájem klesá. Je to mimo jiné způsobeno snížením počtu praktikujících křesťanů ve farnosti a stále více se rozrůstajícím povědomím, že dítě si odchodí náboženství pouze k 1.svatému přijímání.

Překvapujícím zjištěním se ukázal fakt, že v letech totality navštěvovalo náboženství více dětí než v současnosti (po roce 2005). Tato skutečnost by měla být pro

nás osobní výzvou, více se zaměřit na pastorační směrem k vlažným věřícím a také k nekatolíkům.

V současnosti probíhá ve farnosti řada farních aktivit zaměřených na pastorační. V závěru kapitoly jsou stručně popsány aktivity zaměřené na různé věkové skupiny. Takto jsou osloveni nejen farníci, ale i ostatní spoluobčané. Tímto postupným a nenásilným seznamováním lze budovat nové kontakty a přinášet křesťanské hodnoty širšímu okruhu spoluobčanů. Další věřící lze získat hlavně dobrým příkladem v životě.

Doporučoval bych, aby se každý věřící ve víře během svého života dále vzdělával a dokázat o víře diskutovat a argumentovat. Současně je třeba i nadále pracovat s mládeží a změnit přezíravý postoj k nevěřícím a přizvat je do farního společenství.

SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK

ZŠ Základní škola

ČR Česká republika

ČSÚ Český statistický úřad

OÚ Obecní úřad

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy:

- 1 ZAVADIL, L., TYRAY, J.: *Vlastivěda moravská*, II.místopis Moravy, 4.díl, Brno, Místopisný spolek, 1900, 132 stran.
- 2 KRATOCHVÍL, A.: *Vlastivěda moravská*, Brno, 1904.
- 3 ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE: *Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1 - 9. ročníku základní školy*, Česká biskupská konference, 2004, 168 stran.
- 4 VEČEŘA, V., KOŠTUŘÍK, P.: *Otec od sv. Jiljí*, Gloria Rosice, 1. vydání, 2004, 313 stran, ISBN 80-86200-98-1.
- 5 DUKA, D., BADAL, M.: *Bílá kniha církve s černou kapitolou – 20 let svobody 1989-2009*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2009, 110 stran, ISBN 978-80-7195-440-8.
- 6 ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE: *Etický kodex křesťanského učitele*, Praha, 2005, 24 stran.
- 7 KONGREGACE PRO KLÉRUS: *Všeobecné direktorium pro katechezi*, ČBK Praha, 1998, 239 stran.
- 8 ZBRASLAV – *Knih pokřtěných, svazek č. 12 od roku 1976*. Matrika farnosti.
- 9 Deník náboženství ve škole a prvokomunikanti od r. 1979/80. Evidence žáků navštěvujících hodiny náboženství. Rukopis uchovávaný v archivu farnosti od roku 1979.
- 10 DRUHÝ Vatikánský sněm, *Dokumenty*, Prohlášení o křesťanské výchově Gravissimum educationis. Řím, křesťanská akademie, 1983, 723 stran.

Články:

- 11 ZBRASLAV - 780. VÝROČÍ ZALOŽENÍ OBCE - ALMANACH K VÝROČÍ ZALOŽENÍ OBCE ZBRASLAV, VYDAL OBECNÍ ÚŘAD ZBRASLAV, 2002.
- 12 ALMANACH OBCE ZBRASLAV, VYDAL OBECNÍ ÚŘAD ZBRASLAV, 1996.
- 13 KRONIKA MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY ZBRASLAV (1985-1989).
- 14 ŠKOLNÍ KRONIKA ZDŠ ZBRASLAV U BRNA (1990-2001).
- 15 VÝROČNÍ ZPRÁVY ZŠ ZBRASLAV (2002 - 2009).

Osobní rozhovory:

- 16 VEČEŘA VLADIMÍR
- 17 VESELÁ MARIE
- 18 STRAŠÁK LUDĚK

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://www.zbraslavubrna.cz/>

http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1301-09-k_1_1_2009

<http://www.maplandia.cz/>

<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>

<http://specp.prf.cuni.cz/lex/metpokyn.htm>

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SNÍMKŮ

Tabulka č. 1 Počet obyvatel obce Zbraslav dle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Tabulka č. 2 Vyznání osob obce Zbraslav dle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Tabulka č. 3 Příslušnost k církvím dle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Tabulka č. 4 Procentní podíl žáků v náboženství vzhledem k počtu žáků na škole celkem

Tabulka č. 5 Přehled počtu žáků přihlášených do náboženství k celkovému počtu žáků
třídy 1985/86 – 2009/2010

Tabulka č. 6 Počet žáků v náboženství k celkovému počtu žáků třídy v procentech, školní
rok 1985/86 - 2009/2010

Tabulka č. 7 Vývoj jednotlivých tříd v procentech

Tabulka č. 8 Počet křtů ve farním kostele Zbraslav v letech 1985 – 2009

Graf č. 1 Procentní podíl žáků v náboženství na celkovém počtu žáků školy v letech
1985 – 2009

Graf č. 2 Počet křtů ve farním kostele Zbraslav v letech 1985 – 2009

Snímek č. 1 Geografické vymezení Zbraslavi

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: List „Na Památku“

Příloha č. 2: Nový list na památku

PŘÍLOHA Č. 1

Na památku

„Bývá obyčejem při stavbě kostelů a významných budov na památku do zdiva nebo báni uložit sepsané dějiny jejich nebo té obce, kde se nacházejí. Bohužel. Ve Zbraslavi se na věži v báni nenalezlo ničehož. Roku 1836 se střecha šindelová strhla a taškami kryla. Při pokrytí taškami mohly se tedy některé takové písemnosti uložit do bání. Ovšem, ale neučinilo se tak. Nyní ale, když věž řádně opravena zinkovým plechem pokryta, tak se na návrh důst. p. faráře Fr. Edelmana následující pravdivé dějiny na věčnou památku sepsaly a do bání uložily.

Již ku konci XIII. a na začátku XVI.století činí se zmínka o Zbraslavi co samostatném statku faráři „Sdislausu“. Do Zbraslavi toho času byly přifařené obce: Zbraslav, Košíkov, Janovice u Velké Byteše, Březina, Litostrojov, Rudka a Zhoř. Jak a kdy kostel povstal, není známo. Věž bezpochyby- snad i také loď chrámová- byla přistavěna později, když zvony roku 1547 od mistrů Matěje Žáka a Jakuba zhotoveny byly.

Po zemřeni faráře Sdislausa daroval majitel statku samostatného na Zbraslavi „Niklas“ patronát jeptiškám do Oslavan. Po Sdislausu od r. 1340 až do 1508 uvádějí se faráři: Fridrich Audreas, Přibko, brněnský kanovník Peter, Jan, Adam. Jan z Habrovin, který byl již snad odpadlíkem. Po Janu zemřelém byli nástupcové: Bartoloměj, neví se zdali by ještě katolíkem – pak co pastorové: Jan Purkrábek, Jan Lomnický, Niklas, Baecinius a r. 1628 ještě jakýsi Severin, který ze Zbraslavi byl vypovězen a zbraslavská osada připadla do Oslavan. Odtud dojížděl do Zbraslavi zase kněz katolický ku vykonávání funkcí. Od roku 1628 až do 1752 zůstala osada zbraslavská pod správou duchovní v Oslavanech.

Na žádost osadníků byla rozbořená fara nově postavena nákladem jejich a dřívějšího panenského kláštera co patrona na Starém Brně a farář dne 16. května 1753 dosazen. K tomuto novému zařízení fary a faráře položil farář z Kujavy, Novojičínského hejtmanství „Martin Baucher“ základ tím, že jednou 800 zlatých na mše svaté sem položil a po své smrti 1200 zlatých testamentárně dne 10.června 1747 odkázal. Za tyto peníze koupily se dluhopisy nazvané „Památky“, které později vylisovány, proměněny jsou ve státní obligace měny rakouského čísla.

Od založení nové fary 1752 jsou následující faráři:

1. *Jakub Bauchner, nar. v Komořanech, byl zde ve Zbraslavi dne 19. srpna 1762 v noci v posteli od loupežníků zavražděn a jest v kostele pod kůrem, jak kámen ukazuje, pochován;*
2. *Jakub Fridrich, nar. v Oslavanech;*
3. *Josef Bumbala, nar. ve Frenštátě;*
4. *František Forman, nar. v Brně;*
5. *Martin Kremser, nar. v Opavě;*
6. *Gabriel Rohle, nar. v Litovle;*
7. *Jan Klička, nar. v Litomyšli;*
8. *Michael Eitelhuber, nar. v Ivančicích;*
9. *Martin Staněk, nar. v Egbell v Uhřicích;*
10. *Jan Bittner, nar. v Brně*

Z těchto farářů neumřeli zde Jakub Fridrich, Jan Klička a Michael Eitelhuber; ti ostatní jsou zde pochováni. O panu faráři Janu Bittnerovi musí se zde podotknouti, že chudé pokladnici 300 zl., chudým žákům a učiteli 300 zl. a na opravu kostela a okrášlení 300 zl. odkázal.

11. František Edelman, nar. v Jindřichově Hradci v Čechách dne 10. října 1794, vysvěcen 1818, přišel dne 6. května 1852 do Zbraslavi za faráře z Temnic a našel kostel v bíděném stavu. Ihned nařídil sbírku a zjednal z ní křížovou cestu, aby lid také mohl pobožnost křížové cesty vykonávat. Oltář, obraz sv. Jiljí, sochy svatých andělů, kazatelnu nechal z odkázaných peněz po zemřelém faráři Janu Bittnerovi opravit, do sakristie zvláštní vchod z venku zařídit a pak nové varhany osmirejstříkové nákladem kostelního jmění od varhanáře Františka Svítla z Nového Města na Moravě za 700 zl. v r. 1863 postavit. Největší jeho starostí bylo, aby kostel, jenž docela shnilou šindelovou střechu a k tomu dřevem měl, pokryt byl. Po velikém jeho namáhání byl kostel i věž nákladem patrona a obcí pokryt r. 1863 taškami a vížka na kostele pouze nákladem občanů přifařených dobrovolnou sbírkou plechem pobita. Však zimní větry shazovaly tašky a ty spadší na střechu kostela rozbily na kostele tašky, a tím vítr dostav se pod tašky sházel jich mnoho. Následkem toho stála oprava každý rok mnoho peněz. Aby pan farář tomu předešel, nechal věž pokrýt zinkovým plechem z kostelního jmění. Náklad obnáší 400 zl.

Na pokrývání věže pracovali tesaři Jakub Sýkora č. 10 z Ludvíkova a Jan Svoboda č. 69 ze Zbraslavi a klempíř Antonín Schiller z Velké Byteše. Pokrytí věže plechem stalo se

v měsíci červenci 1872 za patrona knížete Hartensteina, majitele velkostatku starobrněnského, za panování papeže Pia IX., císaře a krále Františka Josefa I., biskupa brněnského Karla Vottiga, dotčeného faráře a spolu konsistorialního rady Františka Edelmana, ministerstva liberálního a centralisačního Auersperka II., učitele Václava Čecha, kostelního výboru a hospodářů Jana Svobody č.24, Františka Šrámka (oba ze Zbraslavi), Jana Pelikána z Litostrajova, Františka Buriana ze Stanovišť, Jakuba Sýkory z Ludvíkova, Antonína Krejčího z Oujezda za představeného spojené obce politické Zbraslavi, Březiny, Stanoviště a Zhoří Josefa Melkese, Jana Kadaňky z Oujezda, Jana Pelikána z Litostrajova.

Obec Zbraslav patřila před r.1848 ku dvěma vrchnostem: polovice ku panství starobrněnskému (názvy od lidu jmenované klášterskému), a polovice k rosickému. Každá obec se sama řídila. Nyní se spojila se vším dohromady.

Přifařené obce jsou nyní tyto:

*Ve Zbraslavi jest 788 katolíků a 16 židů v 91 číslech,
V Březině 83 katolíků a 4 židů v 10 číslech,
V Oujezdě 403 katolíků a 3 židů ve 49 číslech,
Ve Stanovištích 401 katolíků a 8 židů v 50 číslech,
Ve Zhoří 154 katolíků a 0 židů v 21 číslech,
V Ludvíkově 72 katolíků a 0 židů ve 14 číslech,
V Litostrajově 200 katolíků a 0 židů ve 21 číslech,
Dohromady 2101 katolíků 31 židů v 256 číslech.*

V tomto roce panuje boj v politice, totéž federace proti centralizaci a lid jest lichým centralismem nadchnut a každý sprosták hledá učenost a liberalismus v tom, když může jenom o kněžský a učitelský stav si jazyk brousiti. Školy chce míti liberalismus beznáboženské či bezkonfesiální, aby židé na katolických školách vyučovati mohli, což se i místem také stalo. Národní strana česká a federační bojuje ustavičně zákonitě proti takovým školním zákonům, jež liberální němčourská strana vydala. Vůdcové politické strany národní a federační, za nimiž národ se hrne a politiku jejich uznává jsou: na Moravě Dr. Alois Pražák a Dr.Šrom, v Čechách Dr.Ladislav Rieger a Dr. Palacký.

Biskupové koruny české sešli se v Praze, aby rokovali o upravení služeb pro katolické nižší duchovenstvo a po konferenci té nařídili konferenci v děkanských okresích k odbývání. Neohrožený zastánce práv národních a kněžských jest arcibiskup Bedřich Furstenberg. Konečně se podotýká, že lid prostý na vesnicích i ve městech oddán jest pití kořalky. K čemu takový lid kořalečnický může býti upotřeben a jaký rozum má, může se každý domysli, neboť kořalka jest z brambor, jest rozum též bramborový. Kéž by si dal lid říci jedenkrát a zanechal pití kořalky, toho duchamoru a jedu pokolení lidského.

Taktěž se poznamenává cena obilí:

Měřice pšenice stála 6 zl.

Měřice ječmena stála 3 ½ zl.

Měřice žita stála 4 ½ zl.

Měřice hrachu stála 5 zl.

Měřice čočky stála 5 ½ zl.

Máz piva stál 16 tr.

Máz kořalky 16 tr.

Máz vína nejšpatnějšího stál 30 tr.

V den níže podepsaný byl kříž a brána posvěcena za přítomnosti žáků zbraslavské a stanovištské školy od d.p. faráře Františka Edelmanna a po ukončení na věž postavena. “²⁹

Ve Zbraslavi dne 15.července 1872

František Edelmann, farář ve Zbraslavi

PŘÍLOHA Č. 2

Nový list na památku

„Jelikož zinkový plech, jímž roku 1872 věž byla pokryta, rezem stráven a větrem částečně již stržen byl, muselo se přikročiti k novému pokrytí věže chrámové ve Zbraslavi. Za tou příčinou sešel se konkurenční výbor farní osady Zbraslavské v měsíci březnu tohoto roku v hromadu a usnesl se, že věž pokrytí znovu a zase plechem zinkovým, ale silnějším. Práce zadána mistru klempířskému panu Eduardu Kolaříkovi z Byteše. Když se mistr klempířský dal do práce a sňal bání s křížem s věže, nalezeno v bání pouzdro z plechu zinkového v něm asi 30 kusů rozličných penízů stříbrných i měděných, jakož i listina na památku nadepsaná. Báně byla panem Eduardem Kolaříkem opravena, báně i kříž na základě miniovém pobronzován a dne 9.června roku 1901 na věž zase upevněna. Při této příležitosti sepsána nová pamětní listina a přiložena ke dřívější v bání nalezené a do báně uložena. Též pan mistr klempířský popis práce své uložil v bání.

Věž byla roku 1872 pokryta za dp. faráře Františka Edelmanna 15. ho to faráře ve Zbraslavi od roku 1753, kdy fara Zbraslavská znovu zřízena byla. Po dp. Edelmannovi působili tito kněží ve farnosti Zbraslavské.

XVI. P. František Jeřábek, jakožto administrátor,

XVII. Dp. Karel Volf, farář rodem z Čech, zemřel jako farář Zbraslavský 11. března roku 1894,

XVIII. Dp. Cyriak Novotný, administrátor,

XIX. Dp. Jan Nep. Komorád, Čech, rodilý Rosice v Čechách, nar. roku 1845, předtím farář ve Žebětíně,

XX. Ludvík Kodar, nar. v Židenicích u Brna roku 1862, předtím farář v Letovicích.

Pokrytí věže plechem skončilo v měsíci červnu 1901 za patrona knížete Aloisa Schönburgra Hartensteina, majitele statku starobrněnského, za panování papeže Lva XIII., císaře a krále Františka Josefa I., biskupa brněnského Františka Sabs. Bauera, za faráře Ludvíka Kodara, učitele Filipa Tesaře i konkurenčního výboru kostela pana předsedy Františka Macholána ze Zbraslavi čís. 49, starosty Josefa Dvořáčka ze Zbraslavi, starosty Oujezda Antonína Kadaňky, starosty ve Stanovištích Jakuba Jelínka, na Ludvíkově Jana Hladkého, ve Zhoři Františka Staňka, v Litostrově p. místopředsedy Jindřicha Sedláka. Ve Zbraslavi mimo p. nadučitelé působí: pp. učitelé: František Štěpánek a František Křípal,

²⁹ Obecní úřad Zbraslav, 20 let kulturního domu ve Zbraslavi, s. 27-29.

slečna industriální učitelka Františka Čechová, v Oujezdě p. učitel Matěj Mertens, ve Stanovištích p. uč. Josef Dvořák.

Ceny obilí byly tohoto roku:

<i>Metrák pšenice</i>	<i>16 - 20 K</i>
<i>Metrák žita</i>	<i>16 - 20 K</i>
<i>Metrák ječmene</i>	<i>14 - 15 K</i>
<i>Metrák ovsá</i>	<i>14 - 16 K</i>
<i>Metrák hrachu</i>	<i>16 K</i>
<i>Metrák čočky</i>	<i>8 - 14 K</i>
<i>Litr piva stál</i>	<i>28 h</i>
<i>Litr kořalky</i>	<i>24 h</i>
<i>Litr vína</i>	<i>44 h - 96 h</i>

Ve Zbraslavi jest 1 150 katolíků, 0 evangelíků, 7 židů ve 126 číslech

V Březině jest 80 katolíků, 0 evangelíků, 7 židů v 10 číslech

V Oujezdě jest 468 katolíků, 0 evangelíků, 3 židé v 55 číslech

Stanovištích 360 katolíků, 0 evangelíků, 4 židé v 66 číslech

Zhoři 145 katolíků, 0 evangelíků, 0 židů ve 32 číslech

Ludvíkově 100 katolíků, 0 evangelíků, 0 židů v 15 číslech

Litostrově 285 katolíků, 0 evangelíků, 0 židů v 25 číslech

Oprava tentokrát stála 400 K.

V den nížepodepsaný byl kříž a báně před odpoledními službami Božími na věž vytaženy a upevněny za velikého účastenství lidu."³⁰

Ve Zbraslavi dne 9. června 1901

Ludvík Kodar, farář ve Zbraslavi

³⁰ Obecní úřad Zbraslav, 20 let kulturního domu ve Zbraslavi, s. 30-31.

The teaching of religion in the parish Zbraslav between the years 1985 -2010

Annotation

The theses records the history of the parish Zbraslav. It deals with the teaching of religion in the parish Zbraslav. The main goal is to describe and analyze the teaching of the religion and education between the years 1985 - 2009. There is also a short overview of the other activities in the parish designed not only for children, teen-agers and adults but also for other age-groups.

Keywords

Religion, teaching, parish, catechist, volunteer

RESUMÉ

Cílem této práce bylo popsat a analyzovat výuku náboženství ve farnosti Zbraslav v letech 1985 – 2009. V 80. letech bylo náboženství vyučováno knězem. Od roku 1992 výuka přešla na laiky a trvalé jáhny. Kromě výuky ve škole si děti rozšiřují náboženské znalosti i při účasti na dětských bohoslužbách a během mimoškolních setkání.

Z výzkumu provedeného na ZŠ Zbraslav vyplynulo, že v 80. letech se do náboženství přihlašovalo 13 – 17 % žáků školy, v 90. letech více než 30 % žáků, na začátku 21. století zájem klesl na úroveň kolem 25 %, a stále klesá. Překvapivým zjištěním je fakt, že v letošním roce se zájem o výuku náboženství dostává na úroveň z doby totality. Z výzkumu dále vyplynulo, že hodiny náboženství jsou nejvíce navštěvovány během druhé a třetí třídy. Od čtvrté třídy dochází k poklesu zájmu o náboženství, a propad nastává na druhém stupni ZŠ. Tento stav je způsoben jednak snížením počtu praktikujících katolíků ve farnosti, dále silícím obecným míněním, že žáci si odchodí hodiny náboženství pouze do doby přijetí 1. svatého přijímání. Nepříznivý vliv má i skutečnost, že rodiče nechávají dětem větší svobodu v rozhodování, která vede k tomu, že rodiče dítě do náboženství sami nepřihlásí.

RESUME

THE TEACHING OF RELIGION IN THE PARISH ZBRASLAV BETWEEN THE YEARS 1985 -2010

The main goal of this theme was to describe and analyze the teaching of religion in the parish Zbraslav between the years 1985 -2009. In the 1980s, the teaching was done by pastor, since 1992 by laic. From the research done in the elementary school in Zbraslav I found out that in 1980, the lessons of religion were visited by 13 – 17 % of schoolchildren, in the 1990s, by more than 30 % of schoolchildren. In the beginning of 21.century the interest falls slowly down during each year. There is a surprising detection from year 2009, it is the fact that the attendance in the lessons of religion in elementary school is as poor as in time of communism. The drop of interest is mainly caused by decrease of catholics in the parish and also by general meaning, that it is enough to visit the lessons of religion only until the time, the child takes firstly the sacrament of Holy Communion.